

**GATAZKARIK
GABEKO
TEKNOLOGIA**

HEZKUNTZA-LANERAKO AHOLKUAK ETA FITXEN ERABILERA

Norentzat dira fitxak?

Fitxetan egiten diren proposamenak eta sartu ditugun edukiak boluntario- edo solidaritate-taldeetara zuzentzen dira, talde horiek eskolekin lotuak, aisialdiarekin lotuak edo beste era batekoak izan daitezkeelarik.

Nolanahi ere, uste dugu eskoletan DBHko azken zikloko eta batxilergoko ikasleekin erabil daitezkeela fitxak; hau da 14 urtetik aurrera.

Ikasle gazteagoekin lan egiteko aukera ere badago, betiere edukiak eta proposamenak talde horietara egokituta.

Saioak hasteko:

Gure proposamena da eztabaida sorraraziko duten galderak egitea lehendabizi, fitxaren edukian sartu aurretik. Lehenengo, gaia landuko duten pertsonak aldeztu aurretik dituzten ezagutzak lantzea komeni da. Hori dela eta, bi galdera hauek proposatzen ditugu:

- 1.- **Zer dakite gai zehatz horri buruz?**
- 2.- **Zer hitz, herrialde edo kontzeptuekin erlazioatuko lukete?**

Proposamenarekin batera datozen giroterako posterrak erabiltzea komeni da, egoeran jartzeko eta argibideak emateko.

** Egiten ditugun galderen bidez jakingo dugu zer dakiten.
Hitz egitera animatuko ditugu, eta dakitena izan dadila abiapuntua.*

Laburpen gisa eta saioak ixteko:

Saioak ixteko eta gaia lantzean ateratako ondorioak, ezagutzak edo akordioak finkatzen laguntzeko, bi proposamen egiten dira.

Batetik, saio-hasierako galderak osatuko ditugu, ikasitako guztiaren argazkia egiteko. Bestetik, saioan atera ditugun funtsezko alderdiak edo ideiak bilduko ditugu nolabait (papelografoan, zatar-paperean edo arbelean) eta ahal bada, konpromiso bat gehituko dugu.

Konpromiso hori zabala edo pertsonalagoa izan daiteke; sakonago ikertzea izan daiteke, ikasitakoa inguruan hedatzea, edo jarrera aldatzeko beste proposamen zehatz batzuk egitea, eta abar.

Sakontzeko eta taldean lantzeko:

Fitxa bakoitzean, proposamenen zatian, jarduera bat dago eta denak desberdinak dira.

Proposatutako jarduera desberdinek lanerako argibideak eman diezazkigukete, lantzen ari garen fitxa (gaia) edozein dela ere. Hau da, fitxa bateko gaia landu dezakegu, eta beste fitxa batean proposatutako jarduera egin gai horrekin.

ALBOAN

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

-en proiektu bat

**GATAZKARIK
GABEKO
TEKNOLOGIA**

lortzeagatik

www.gatazkari gabekoteknologia.org

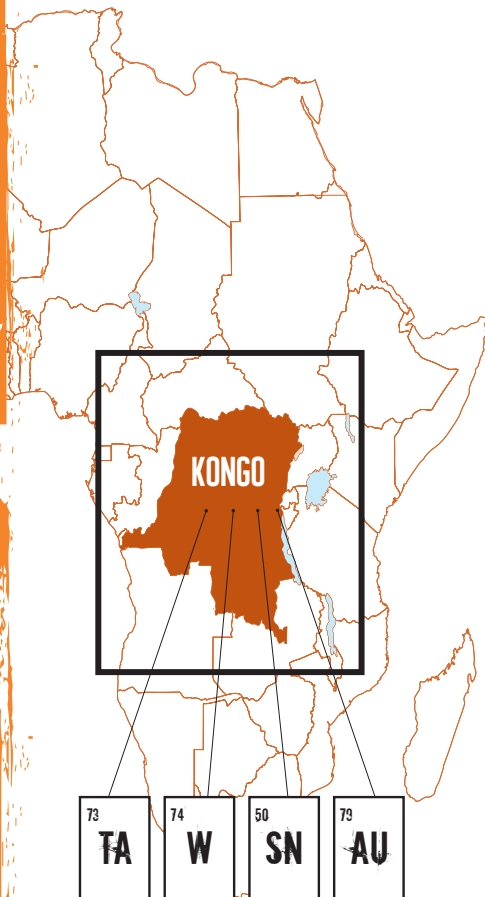

Gailu elektroniko bat eraman ohi dugu poltsikoan, poltsan..., gau eta egun. Askorentzat, ezinbesteko bihurtu da jada gailu hori. Mugikorreaz ari gara, jakina. Baina, zer dakigu haiei buruz? Zer dakigu haien fabrikazioak eta erabilerak eragiten dituen inpaktuei buruz?

ALBOANek aspalditik aztertzen du munduaren egoera elkarrekiko mendekotasunaren ikuspegitik, eta herritartasun globalaren alde egiten du. Baina, ba al du zerikusirik horrek guztiak nire mugikorrarekin?

Bada, horixe da fitxa hauen bidez azaldu nahi duguna: zer lotura dagoen munduko egoeraren eta gure mugikorraren artean, eta zer egin dezakegun gogoko ez ditugun egoerak aldatzeko. Laburbilduz, hona gure proposamena: munduaren egoera ezagutu, hartaz arduratu eta aldatzen saiatu.

"GatazkariK gabeko teknologia" kanpainaren bidez, hau nabarmendu nahi dugu: gailu asko erabiltzen ditugula, eguneroko bizimoduan, jakin gabe nondik datozen, nola egin dituzten, zer gertatzen zaien bizitza baliagarria amaitzean...

Bada, gailu horietako mineral batzuek lotura estua dute azken urteotako gatazka bortitzenetako batzuekin. Kongoko ekialdea eta koltana ditugu adibide aipagarrienak. Dena dela, fitxen bidez ikusiko dugunez, egunero erabiltzen ditugun gailuetako askok badituzte nondik datozen ez dakigun mineralak eta metalak, gatazkak finantzatzeko eta giza eskubideak urratzeko erabiltzen direnak, gainera.

Horregatik ekin diogu kanpaina honi, fitxa hau irakurtzen ari zaren horri eta zure inguruari zuzendua. Zuen ustez, aldatu al daiteke mundua? Aldatu egin behar al da? Bai, ezta? Has gaitzen, hortaz, hau jakitetik: zer dagoen gure mugikorraren atzean, nondik datozen, non eta nola egin eta muntatu dituzten, zer egiten den beraiekin bazterrera utzi eta jada erabiltzen ez ditugunean...

Aurkeztuko dizkizuegun fitxa hauetan dituzue, labor azalduta, gure bizimoduaren eta produkzio-sisteman diharduten gizon-emakumeen eskubide-urraketen arteko loturetako batzuk. Produktuaren bizi-ziklo osoa ere aztertuko dugu: lehengaiaren erauzketa, galdategia, gailu elektronikoaren muntaketa industria elektronikoan, erabilera (gure gizartean) eta hondakin bihurtzea. Azkenik, fitxen bidez ikusiko dugu zer botere-eremutan eragin dezakegun, eta gure eguneroko bizimodurako zenbait ekintza eta proposamen jorratuko ditugu, egoera aldatzen saiatzeko.

Hona zer duen fitxa bakoitzak: gaiari ekiteko atariko bat, gai bakoitza jorratzeko jardura-proposamen bat eta sakontzeko estekak zenbait webguneetara, non ikus-entzunezkoak edo bibliografia aurkituko duzun.

Ezagutu nahi al duzu gure proposamena? Prest al zaude lanari ekin eta mineralen, gatazken eta giza eskubideen urraketen arteko lotura eteten saiatzeko?

ARIKETA-PROPOSAMENA

ESAIDAZU NOR ZAREN!

Gaiarekin lehen harremana (kontaktua) eta aurkezpena. Dinamika honen bidez, gure eguneroko bizimoduko produktu jakin bat mundu globalizatuarekin lotu nahi dugu, ikusirik hark duen inpaktua garapen-arazo orokorretan (birziklaketa, kontsumo-gizartea, minerala erauzten den lekutik gure mugikorrerainoko bidea, muntaketa-industriak...).

Izena: Esadazu nor zaren! Aurkez zaitez, aurkez nazazu! (mundua gure mugikorraren bidez ezagutzen).

Helburua: Hurrengo proposamen honek lagundu egingo digu gaia jorratzen, baita poltsikoan daramagun gailu horri buruz gehiago jakiten ere.

Garapena: Eskatu taldeko kideei beren buruak mugikorraren bidez aurkezteko.

Galdera hauek lagungarri izan dakizkieke aurkezpena prestatzeko:

Jasotako erantzunekin laburpen bat egiten saiatu behar du dinamizatzailerak, eta eztabaida sortu agertzen diren gaiei buruz (adibidez, zenbat mugikor izan dituzten denen artean; bakarren batek mugikorrik ez badu, galdetu zergatik erabaki duen ez edukitzea). Helburua da esaten digutenarekin eztabaida bat sortzea jasangarritasunaz, mugikorrek gure eguneroko bizimoduan duten eraginaz, etengabe lokalizatuta egon beharraz, mineralen jatorrizko herrialdeen eta gureen arteko loturaz...

*Zer mugikor-mota da?
Marka eta modeloa ere aipa ditzakete.*

Norena da?

Zenbat mugikor izan ditu lehendik ikasle/pertsona horrek?

*Zer egin zuen mugikor zaharrarekin/
zaharrek? (Birziklatu, bota, eman, beste norbaiti oparitu, gorde...).*

*Non egina da?
Non muntatua?*

*Nongoa da materiala?
Zer dakigu herrialde horiei buruz?*

*Zertarako erabiltzen
du mugikorra? (lanerako, harreman
pertsonaletarako...).*

Zenbat kostatu zaio?

Zergatik aldatu du?

INFORMAZIO GEHIAGO ESKURATZEKO BALIABIDEAK

- Kanpainaren webgunea: www.gatazkarikgabekoteknologia.org
- ALBOANen hezkuntza-baliabideen webgunea: www.educacion.alboan.org
- Edukalboan-en 9.alea: **Gatazka Mineralak**
- Dokumentua "Breaking the links":
http://www.tecnologialibredeconflicto.org/wp-content/uploads/2014/06/Rompiendo-los-vinculos_eus.pdf
- Webgunea: www.movilesporelcongo.alboan.org

ALBOAN

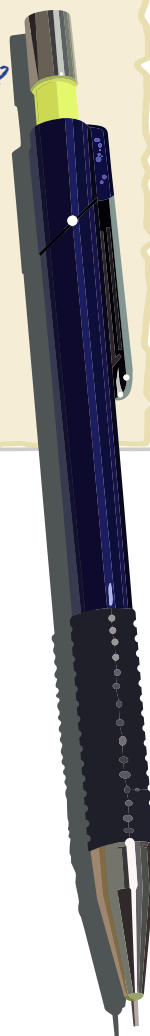
Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

-en proiektu bat

lortzeagatik

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

GATAZKA MINERALEN DEFINIZIOA

Gatazka mineralen gaia jorratzeko, zertaz ari garen zehaztu behar dugu lehenik eta behin. Lehenbiziko definizioa (eta errazena) hau dugu: gatazka, gehiegikeria edo giza eskubideen urraketekin batekin lotura duten mineralak dira.

Bigarren Mundu Gerra amaitu, bloke handiak desegin eta Berlingo Harresia erori ondoren, aldatu egin da geopolitika. Egun, baliabide naturalak eskuratzea eta haien kontrola izatea dugu gatazka-iturri nagusietako bat.

“From Conflict to Peacebuilding The Role of Natural Resources and the Environment” (UNDP, 2009) txostenaren arabera, 1990az geroztik 18 gatazka izan dira munduan baliabide naturalak eskuratzeko edo kontrolatzeko lehiak eraginda; estatuen arteko gatazken % 40 ere arrazoi horrek eragin ditu.

Are gehiago: baliabide horiek egoteak % 50 areagotzen du gatazka berriro pizteko probabilitatea.

Hainbat eratarako harremanak daitezke gatazkek zein gehiegikeriak eta mineralak. Alde batetik, mineralak eskuratzeko edo kontrolatzeko gatazkek dauzkagu. Baina, badaude ere beste arrazoi batzuek eragindako gatazkek, baina inguru horietan mineralak egoteak (edo haien erauzketaren eta salmentaren kontrolak) hauek luzatu eta gogortu egiten dituztenak. Izan ere, mineralek ematen duten diruarekin finantzatzen dira gatazkek eta haietan esku hartzen duten taldeak. Mineral bat “gatazka mineralizat” jotzeko, beraz, ez du zertan izan gatazka-eragile erauzketak edo salerosketak: aski da, fase horietakoren batek lotura izatea haren finantziarioarekin, gatazkaren areagotzearekin edo giza eskubideen urratzearekin. Kasu horretan, gatazka mineralizat jo daiteke mineral hori.

Dena den, aipatu beharra dago, badaudela mineralak zeintzuk diren eta nondik datozen zehazteko saiakera edo gerturatzeko teoriko ezberdinak.

Lehenbiziko ikuspegia zedarritua da, bai mineral-kopuruari, bai haien jatorri geografikoari dagokienez. AEBko “Dodd Frank, finantza-sektorea aldatzeko eta kontsumitzailea babesteko legearen” 1502. artala du oinarri ikuspegi horrek. Lau mineral dira ikuspuntu horren arabera, gatazka mineralak: **tantalioa**, **wolframa**, **eztainua** eta **urrea** (ingelesez, **3T+G** deitzen zaie, mineralen siglengatik). Bestalde, Laku Handien eremua bakarrik hartzen du aintzat ikuspegi honek.

Mugatutzat daukate ikuspuntu hori nazioarteko komunitatearen parte batek eta, batez ere, gizarte zibilarenak. Izan ere, nazio batuek ere hainbat erantzun (ebazpenak, aginduak, adituen iritzia) eman izan dituzte baliabide naturalekin lotutako gatazkek direla eta¹.

Horregatik, ikuspegi zabalagoa proposatzen du gizarte zibilak. Lehengaien eta haien horniduraren (arduratsua den edo ez) trazabilitatea kontrolatzeko premia aldarrikatzen du ikuspegi honek; alegia, ez hartzeko aintzat mineral edo lehengai jakin batzuk bakarrik, baizik eta arrisku-irizpide baten arabera jarraipena egiteko eta gatazka-eremu batetik (edo gatazka izateko arrisku handia dagoen batetik) datorren edozein mineral edo lehengai hartzeko kontuan.

ELGE ere (Ekonomia, Lankidetzeta eta Garapenerako Erakundea) “Premiazko ardura” deritzon ikuspegi honen aldekoa da, 3T+G mineraletatik hasia gomendatzen badu ere .

ELGE ere (Ekonomia, Lankidetzeta eta Garapenerako Erakundea) arriskueta oinarritutako “Premiazko Ardura” deritzon ikuspegi honen aldekoa da, eta bere gidak 3TG entzat eranskina dakar².

¹ Trazabilitateak ematen duen gardentasunari esker jakiten da mineral edo lehengai batek zer jatorri duen eta zer ibilbide egin duen, erauzi zutenetik azken produktu bihurtu arte.

² “Premiazko arduraren” gidaz ari gara. Ezinbestekoa da gida hori gatazka-lekuetatik eta gatazka-arriskuan daudenetatik datozen mineralen hornidura arduratsua egiteko. Eztainuari, tantalioari, wolframari eta urreari buruzko gehigarriak ere badaude, aipatutako gidaz gain: <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/GuidanceEdition2.pdf>

ARIKETA-PROPOSAMENA

MINERALEN ETA ELEMENTU KIMIKOEN ERABILERA NAGUSIAK

Elementu Kimikoen taula periodikoa

Legend:

- Número atómico: 1 (H)
- Peso atómico: 74 (W)
- Símbolo: W
- Nombre: Wolframio
- Configuración electrónica: 1s² 2s² 2p⁶ 3s² 3p⁶ 4s² 4p⁶ 5s² 5p⁶ 6s² 6p⁶ 7s² 7p⁶ 8s² 8p⁶ 9s² 9p⁶ 10s² 10p⁶ 11s² 11p⁶ 12s² 12p⁶ 13s² 13p⁶ 14s² 14p⁶ 15s² 15p⁶ 16s² 16p⁶ 17s² 17p⁶ 18s² 18p⁶ 19s² 19p⁶ 20s² 20p⁶ 21s² 21p⁶ 22s² 22p⁶ 23s² 23p⁶ 24s² 24p⁶ 25s² 25p⁶ 26s² 26p⁶ 27s² 27p⁶ 28s² 28p⁶ 29s² 29p⁶ 30s² 30p⁶ 31s² 31p⁶ 32s² 32p⁶ 33s² 33p⁶ 34s² 34p⁶ 35s² 35p⁶ 36s² 36p⁶ 37s² 37p⁶ 38s² 38p⁶ 39s² 39p⁶ 40s² 40p⁶ 41s² 41p⁶ 42s² 42p⁶ 43s² 43p⁶ 44s² 44p⁶ 45s² 45p⁶ 46s² 46p⁶ 47s² 47p⁶ 48s² 48p⁶ 49s² 49p⁶ 50s² 50p⁶ 51s² 51p⁶ 52s² 52p⁶ 53s² 53p⁶ 54s² 54p⁶ 55s² 55p⁶ 56s² 56p⁶ 57s² 57p⁶ 58s² 58p⁶ 59s² 59p⁶ 60s² 60p⁶ 61s² 61p⁶ 62s² 62p⁶ 63s² 63p⁶ 64s² 64p⁶ 65s² 65p⁶ 66s² 66p⁶ 67s² 67p⁶ 68s² 68p⁶ 69s² 69p⁶ 70s² 70p⁶ 71s² 71p⁶ 72s² 72p⁶ 73s² 73p⁶ 74s² 74p⁶ 75s² 75p⁶ 76s² 76p⁶ 77s² 77p⁶ 78s² 78p⁶ 79s² 79p⁶ 80s² 80p⁶ 81s² 81p⁶ 82s² 82p⁶ 83s² 83p⁶ 84s² 84p⁶ 85s² 85p⁶ 86s² 86p⁶ 87s² 87p⁶ 88s² 88p⁶ 89s² 89p⁶ 90s² 90p⁶ 91s² 91p⁶ 92s² 92p⁶ 93s² 93p⁶ 94s² 94p⁶ 95s² 95p⁶ 96s² 96p⁶ 97s² 97p⁶ 98s² 98p⁶ 99s² 99p⁶ 100s² 100p⁶ 101s² 101p⁶ 102s² 102p⁶ 103s² 103p⁶ 104s² 104p⁶ 105s² 105p⁶ 106s² 106p⁶ 107s² 107p⁶ 108s² 108p⁶ 109s² 109p⁶ 110s² 110p⁶ 111s² 111p⁶ 112s² 112p⁶ 113s² 113p⁶ 114s² 114p⁶ 115s² 115p⁶ 116s² 116p⁶ 117s² 117p⁶ 118s² 118p⁶ 119s² 119p⁶ 120s² 120p⁶ 121s² 121p⁶ 122s² 122p⁶ 123s² 123p⁶ 124s² 124p⁶ 125s² 125p⁶ 126s² 126p⁶ 127s² 127p⁶ 128s² 128p⁶ 129s² 129p⁶ 130s² 130p⁶ 131s² 131p⁶ 132s² 132p⁶ 133s² 133p⁶ 134s² 134p⁶ 135s² 135p⁶ 136s² 136p⁶ 137s² 137p⁶ 138s² 138p⁶ 139s² 139p⁶ 140s² 140p⁶ 141s² 141p⁶ 142s² 142p⁶ 143s² 143p⁶ 144s² 144p⁶ 145s² 145p⁶ 146s² 146p⁶ 147s² 147p⁶ 148s² 148p⁶ 149s² 149p⁶ 150s² 150p⁶ 151s² 151p⁶ 152s² 152p⁶ 153s² 153p⁶ 154s² 154p⁶ 155s² 155p⁶ 156s² 156p⁶ 157s² 157p⁶ 158s² 158p⁶ 159s² 159p⁶ 160s² 160p⁶ 161s² 161p⁶ 162s² 162p⁶ 163s² 163p⁶ 164s² 164p⁶ 165s² 165p⁶ 166s² 166p⁶ 167s² 167p⁶ 168s² 168p⁶ 169s² 169p⁶ 170s² 170p⁶ 171s² 171p⁶ 172s² 172p⁶ 173s² 173p⁶ 174s² 174p⁶ 175s² 175p⁶ 176s² 176p⁶ 177s² 177p⁶ 178s² 178p⁶ 179s² 179p⁶ 180s² 180p⁶ 181s² 181p⁶ 182s² 182p⁶ 183s² 183p⁶ 184s² 184p⁶ 185s² 185p⁶ 186s² 186p⁶ 187s² 187p⁶ 188s² 188p⁶ 189s² 189p⁶ 190s² 190p⁶ 191s² 191p⁶ 192s² 192p⁶ 193s² 193p⁶ 194s² 194p⁶ 195s² 195p⁶ 196s² 196p⁶ 197s² 197p⁶ 198s² 198p⁶ 199s² 199p⁶ 200s² 200p⁶ 201s² 201p⁶ 202s² 202p⁶ 203s² 203p⁶ 204s² 204p⁶ 205s² 205p⁶ 206s² 206p⁶ 207s² 207p⁶ 208s² 208p⁶ 209s² 209p⁶ 210s² 210p⁶ 211s² 211p⁶ 212s² 212p⁶ 213s² 213p⁶ 214s² 214p⁶ 215s² 215p⁶ 216s² 216p⁶ 217s² 217p⁶ 218s² 218p⁶ 219s² 219p⁶ 220s² 220p⁶ 221s² 221p⁶ 222s² 222p⁶ 223s² 223p⁶ 224s² 224p⁶ 225s² 225p⁶ 226s² 226p⁶ 227s² 227p⁶ 228s² 228p⁶ 229s² 229p⁶ 230s² 230p⁶ 231s² 231p⁶ 232s² 232p⁶ 233s² 233p⁶ 234s² 234p⁶ 235s² 235p⁶ 236s² 236p⁶ 237s² 237p⁶ 238s² 238p⁶ 239s² 239p⁶ 240s² 240p⁶ 241s² 241p⁶ 242s² 242p⁶ 243s² 243p⁶ 244s² 244p⁶ 245s² 245p⁶ 246s² 246p⁶ 247s² 247p⁶ 248s² 248p⁶ 249s² 249p⁶ 250s² 250p⁶ 251s² 251p⁶ 252s² 252p⁶ 253s² 253p⁶ 254s² 254p⁶ 255s² 255p⁶ 256s² 256p⁶ 257s² 257p⁶ 258s² 258p⁶ 259s² 259p⁶ 260s² 260p⁶ 261s² 261p⁶ 262s² 262p⁶ 263s² 263p⁶ 264s² 264p⁶ 265s² 265p⁶ 266s² 266p⁶ 267s² 267p⁶ 268s² 268p⁶ 269s² 269p⁶ 270s² 270p⁶ 271s² 271p⁶ 272s² 272p⁶ 273s² 273p⁶ 274s² 274p⁶ 275s² 275p⁶ 276s² 276p⁶ 277s² 277p⁶ 278s² 278p⁶ 279s² 279p⁶ 280s² 280p⁶ 281s² 281p⁶ 282s² 282p⁶ 283s² 283p⁶ 284s² 284p⁶ 285s² 285p⁶ 286s² 286p⁶ 287s² 287p⁶ 288s² 288p⁶ 289s² 289p⁶ 290s² 290p⁶ 291s² 291p⁶ 292s² 292p⁶ 293s² 293p⁶ 294s² 294p⁶ 295s² 295p⁶ 296s² 296p⁶ 297s² 297p⁶ 298s² 298p⁶ 299s² 299p⁶ 300s² 300p⁶ 301s² 301p⁶ 302s² 302p⁶ 303s² 303p⁶ 304s² 304p⁶ 305s² 305p⁶ 306s² 306p⁶ 307s² 307p⁶ 308s² 308p⁶ 309s² 309p⁶ 310s² 310p⁶ 311s² 311p⁶ 312s² 312p⁶ 313s² 313p⁶ 314s² 314p⁶ 315s² 315p⁶ 316s² 316p⁶ 317s² 317p⁶ 318s² 318p⁶ 319s² 319p⁶ 320s² 320p⁶ 321s² 321p⁶ 322s² 322p⁶ 323s² 323p⁶ 324s² 324p⁶ 325s² 325p⁶ 326s² 326p⁶ 327s² 327p⁶ 328s² 328p⁶ 329s² 329p⁶ 330s² 330p⁶ 331s² 331p⁶ 332s² 332p⁶ 333s² 333p⁶ 334s² 334p⁶ 335s² 335p⁶ 336s² 336p⁶ 337s² 337p⁶ 338s² 338p⁶ 339s² 339p⁶ 340s² 340p⁶ 341s² 341p⁶ 342s² 342p⁶ 343s² 343p⁶ 344s² 344p⁶ 345s² 345p⁶ 346s² 346p⁶ 347s² 347p⁶ 348s² 348p⁶ 349s² 349p⁶ 350s² 350p⁶ 351s² 351p⁶ 352s² 352p⁶ 353s² 353p⁶ 354s² 354p⁶ 355s² 355p⁶ 356s² 356p⁶ 357s² 357p⁶ 358s² 358p⁶ 359s² 359p⁶ 360s² 360p⁶ 361s² 361p⁶ 362s² 362p⁶ 363s² 363p⁶ 364s² 364p⁶ 365s² 365p⁶ 366s² 366p⁶ 367s² 367p⁶ 368s² 368p⁶ 369s² 369p⁶ 370s² 370p⁶ 371s² 371p⁶ 372s² 372p⁶ 373s² 373p⁶ 374s² 374p⁶ 375s² 375p⁶ 376s² 376p⁶ 377s² 377p⁶ 378s² 378p⁶ 379s² 379p⁶ 380s² 380p⁶ 381s² 381p⁶ 382s² 382p⁶ 383s² 383p⁶ 384s² 384p⁶ 385s² 385p⁶ 386s² 386p⁶ 387s² 387p⁶ 388s² 388p⁶ 389s² 389p⁶ 390s² 390p⁶ 391s² 391p⁶ 392s² 392p⁶ 393s² 393p⁶ 394s² 394p⁶ 395s² 395p⁶ 396s² 396p⁶ 397s² 397p⁶ 398s² 398p⁶ 399s² 399p⁶ 400s² 400p⁶ 401s² 401p⁶ 402s² 402p⁶ 403s² 403p⁶ 404s² 404p⁶ 405s² 405p⁶ 406s² 406p⁶ 407s² 407p⁶ 408s² 408p⁶ 409s² 409p⁶ 410s² 410p⁶ 411s² 411p⁶ 412s² 412p⁶ 413s² 413p⁶ 414s² 414p⁶ 415s² 415p⁶ 416s² 416p⁶ 417s² 417p⁶ 418s² 418p⁶ 419s² 419p⁶ 420s² 420p⁶ 421s² 421p⁶ 422s² 422p⁶ 423s² 423p⁶ 424s² 424p⁶ 425s² 425p⁶ 426s² 426p⁶ 427s² 427p⁶ 428s² 428p⁶ 429s² 429p⁶ 430s² 430p⁶ 431s² 431p⁶ 432s² 432p⁶ 433s² 433p⁶ 434s² 434p⁶ 435s² 435p⁶ 436s² 436p⁶ 437s² 437p⁶ 438s² 438p⁶ 439s² 439p⁶ 440s² 440p⁶ 441s² 441p⁶ 442s² 442p⁶ 443s² 443p⁶ 444s² 444p⁶ 445s² 445p⁶ 446s² 446p⁶ 447s² 447p⁶ 448s² 448p⁶ 449s² 449p⁶ 450s² 450p⁶ 451s² 451p⁶ 452s² 452p⁶ 453s² 453p⁶ 454s² 454p⁶ 455s² 455p⁶ 456s² 456p⁶ 457s² 457p⁶ 458s² 458p⁶ 459s² 459p⁶ 460s² 460p⁶ 461s² 461p⁶ 462s² 462p⁶ 463s² 463p⁶ 464s² 464p⁶ 465s² 465p⁶ 466s² 466p⁶ 467s² 467p⁶ 468s² 468p⁶ 469s² 469p⁶ 470s² 470p⁶ 471s² 471p⁶ 472s² 472p⁶ 473s² 473p⁶ 474s² 474p⁶ 475s² 475p⁶ 476s² 476p⁶ 477s² 477p⁶ 478s² 478p⁶ 479s² 479p⁶ 480s² 480p⁶ 481s² 481p⁶ 482s² 482p⁶ 483s² 483p⁶ 484s² 484p⁶ 485s² 485p⁶ 486s² 486p⁶ 487s² 487p⁶ 488s² 488p⁶ 489s² 489p⁶ 490s² 490p⁶ 491s² 491p⁶ 492s² 492p⁶ 493s² 493p⁶ 494s² 494p⁶ 495s² 495p⁶ 496s² 496p⁶ 497s² 497p⁶ 498s² 498p⁶ 499s² 499p⁶ 500s² 500p⁶ 501s² 501p⁶ 502s² 502p⁶ 503s² 503p⁶ 504s² 504p⁶ 505s² 505p⁶ 506s² 506p⁶ 507s² 507p⁶ 508s² 508p⁶ 509s² 509p⁶ 510s² 510p⁶ 511s² 511p⁶ 512s² 512p⁶ 513s² 513p⁶ 514s

GATAZKA- MINERALAK: GURE POLTSIKORAINO EGITEN DUTEN IBILBIDEA, ETA ONDORENGOA.

Mineral eta lehengai asko eta asko dituzte gure mugikorrek, tartean direla “gatazka mineralak”¹, hau da, Kongoko Errepublika Demokratikotik eta Laku Handien eremutik ekartzen diren tantalioa, wolframa, eztainua (3T-ak esaten zaie, ingelesezko siglengatik) eta urea. Eguneroko bizimoduan erabiltzen ditugun produktuetako askotan erabili ohi dira mineral horiek.

Urea zenbait bitxi eta txanponetan aurkitzen dugu, baina beste industria batzuetan geroz eta gehiago erabiltzen da metal hori: elektronikan, nanoteknologian, automobilgintzan, zein elikaduran. Burtsako babes-balio gisara ere asko erabiltzen da, azkenaldian, urea.

3T-ak deritzenei dagokienez, berriz, tantalioa (ezagunena, seguruena) aipatuko dugu lehenbizi. Kondentsadore elektrolitikoak egiteko erabiltzen da gehienbat. Aluminiozkoen aldean, hau dute abantaila nagusia tantaliozkoek: karga handiagoa meta dezaketela, askoz txikiagoak izan arren. Horregatik dira hain garrantzitsuak tamaina txikiko gailuen fabrikazioan (mugikorrek, ordenagailu eramangarriak...). Kongoko EDn dago mineral horren mundu osoko erreserben % 80. Eztainua, berriz, beste metal batzuekin aleazioak egiteko erabiltzen da, haiek korrosiotik babesteko. Latorria egiteko prozesuan, adibidez, altzairua estaltzeko erabiltzen da. Soldadura bigunerako erabiltzen da (tamaina txikiko piezak elkarrekin lotzeko) gailu mugikorretan, ordenagailuetan, autoetan eta, oro har, zirkuitu elektroniko, inprimatuetan eta transistoreetan.

Azkenik, hor dugu wolframa (edo tungstenoa), zeina zulaketak egiteko eta ebaketa-tresnetarako erabiltzen den gehienbat, gogortasun eta dentsitateko handiko minerala baita. Mineral estrategikoa da, urria delako, batetik, eta aplikazio ugari dituelako, bestetik. Honako hauek egiteko erabiltzen da gehienbat: goritasun-lanparak, erresistentzia elektrikoak, altzairu-aleazioak (altzairu berezietarako), ebaketa-tresnetarako aleazioak (fresatzeko makinatarako, adibidez), automobiletarako bujiak eta boligrafoak. Ezin ahaztu arma-industrian ere erabiltzen dela (gerra-gurdien aurkako jaurtigaia egiteko, esate baterako; hori dela eta, Bigarren Mundu Gerran garrantzi handia izan zuen)².

Mineral horiek guztiak erabiltzen dituzte gure mugikorrek. Baina, nola iristen dira Kongoko EDTik gure mugikorretara? Hona hemen Afrikako herrialde horretako meategietatik gure eskuetaraino egiten duten ibilbidea.

Mineralak KEDn (Kongon) erauzten da, eta handik, ezkutuan, Asiako galdategietara eramaten dute, inguruko herrietatik barrena. Handik, berriz, Asiako hego-ekialdeko galdaketa-enpresetara garraiatzen dute. Funtsezkoa da eremu hori mineralaren trazabilitatea zehazteko; izan ere, urtu ondoren, zaila da jakitea nondik eramana den minerala eta nola erauzi den. “Conflict Free Smelters” ekimenak emandako datuen arabera, nahiko txikia da galdaketa-enpresen kopurua; horregatik, lehengaien jatorria egiaztatzen bada, eta ziurtatzen bada mineral horien salmentarekin ez zaiela laguntzen ez inongo gatazkari, ez giza eskubideen urraketari, bermatu daiteke azken teknologian edo produktuan ez dagoela gatazka mineralik. Helburu hori lortzeko, abian da zenbait ekimen. Horietako bat dugu “Conflict Free Extracting Initiative”³, zeinak galdategiak ikuskatzen dituen, jakiteko haien lehengaiak gatazkari edo giza eskubideen urraketarik elikatzen ote duten.

Galdatu ondoren, elektronika-sektoreko fabriketan muntatzen dira, Asiako hego-ekialdean edo beste leku batzuetan (Mexikon, adibidez). CEREALek⁴ 2011n egindako txosten baten arabera, mugikor baten prezio osoan, langileen soldatari dagokion kostua ez da % 0,1 era iristen.

Guri orain gehien dagokigun atalean (mugikorra erosi eta erabiltzeari uzten diogun bitarteko tartea), konturatuko zineten normalean ez garela gu mugikorraren jabeak. Izan ere, telefonia-enpresa askok kontratuean saltzen dizkigute mugikorrek, eta ez dira “libreak”. Beste alderdi batzuk ere azpimarratzeko modukoak dira; adibidez, zaharkitzapen programatua, edo telefono mugikorra konpontzea baino merkeago izatea gailu osoa aldatzea (beste bat erostea, alegia), ez dabilen piezaren ordeztzea beste bat jartzea baino.

Azkenik, zikloa ixteko, hitz egin dezagun mugikorraren zaborretaz. Mugikorrek zaborretara bota ondoren, behar bezala tratatu behar dira; bestela, kalte egin diezaietke ingurumenari eta haien piezak desmuntatzen dituztenei. Ghanan eta Indian (Delhin) jarduten dira, besteak beste, mugikorrek desmuntatzen. Basileako Itunak arautzen eta kontrolatzen ditu hondakin arriskutsuen ezabaketa eta haien mugaz hara indiko joan-etorriak; hala eta guztiz ere, eta itun hau ez delako behar bezala betetzen langileen osasunari eta ingurumenari kalte egiten zaio, oraindik ere, zenbait lekutan.

¹ Ikusi gatazka mineralen definizioa 01. fitxa: http://www.tecnologia libre de conflicto.org/wp-content/uploads/2014/06/01_Minerales_conflicto_CONSOLIDADO_EU.pdf

² Ikusi “Lobo sucio” dokumentala.

³ Esteka honetan duzue galdategi-zerrenda, mineralka sailkatuta: <http://www.conflictreesourcing.org/conflict-free-smelter-program/>

⁴ <http://www.cerealdl.org/index.php/es/informes/32-condiciones-laborales-electronica-mexico>

ARIKETA-PROPOSAMENA

IRUDIEN KATEA

Helburuak: 1.- Ezagutzea gailu elektronikoen ekoizpen-katea, lehengaiaren erazketatik hondakindegira artekoa.
2.- Ekoizpen-fase bakoitzak zer inpaktu eragiten duen jakitea.

Denbora: 90 minutu, gutxi gorabehera.

Materiales: Inpaktu-orria eta argazkiak (PDF): <http://bit.ly/1ftU46l>

Garapena:

1.- Banatu ikasleak 4 edo 5 laguneko taldetan.
5 min.

2.- Eman argazkiak talde guztiei. Argazkiak aztertuz, telefono mugikor baten ibilbide osoa egin behar dute ikasleek, haren "jaiotzatik" "heriotzara" artekoa. 10 min.

3.- Ibilbide guztiak elkarri azaldu, taldeen arteko ordena-aldeak kontuan hartuta. 15 min.

4.- Banatu inpaktu-orriak. Inpaktu bakoitza argazki bakoitzarekin uztartu behar dute. 15 min.

Elkarri azaltzen:

- Jabetzen al zineten zer urrats egin behar diren mugikor bat fabrikatzeko?
 - Ba al zenekiten prozesu horri lotutako inpaktuen berri?
 - Zer sentitzen duzue inpaktu horien berri izan eta gero?
 - Zuen ustez, mugikorraren prezioak jasotzen al ditu prozesu osoaren kostu guztiak?
 - Zertarako erabiltzen dugu mugikorra?
 - Zenbat denboratik behin aldatzen ditugu mugikorrak?
- 30 min.

INFORMAZIO GEHIAGO ESKURATZEKO BALIABIDEAK

- Kanpainaren webgunea: www.gatazkarikgabekoteknologia.org
- Enoughen bideoa. Conflict Minerals: www.enoughproject.com
<https://www.youtube.com/watch?v=XjSqyXwovD8>
- Mexikoko industria elektronikoaren baldintzak aztertzen dituen txostena:
<http://www.cerealgdl.org/index.php/es/informes/32-condiciones-laborales-electronica-mexico>
- "Elektronika Etikoa" kanpaina: <https://www.isf.es/ee/ee.html>

ALBOAN

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

-en proiektu bat

lortzeagatik

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

ALDAKETARAKO PROPOSAMENAK

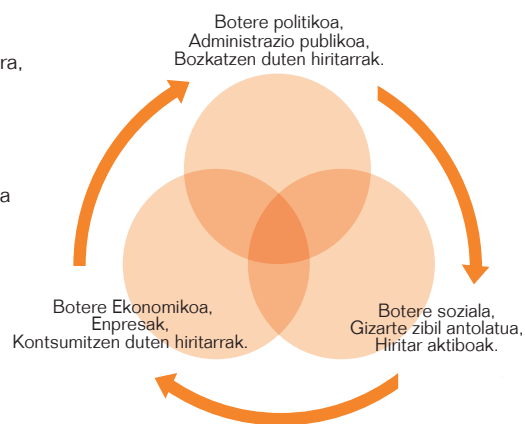
Gizarte osasuntsu bat, gure ustean, hiru botere-eremuen arteko oreka duena da. Hiru botere hauek, botere politikoa, ekonomikoa eta soziala dira.

Botere politikoa, Estatuak edo administrazio publikoak kudeatzen dutenari egiten dio erreferentzia, bertan botere legeilea eta betearazlea aurkitzen ditugularik. Eremu horretan, herritarren parte hartzea hainbat eratarata gertatu daiteke. Alde batetik, herritarrok, hainbat eskubide eta betebeharren jabe garen aldetik parte hartu dezakegu. Hala nola, legeak bete daitezten eskatu edota gure estatuak nazioartean sinatu dituen nazioarteko legedi, arau, zein itunak betetzeko eska diezaiokegu. Horrez gain, botere legeileari gure pentsaeraren araberako gizartea eta mundua adierazten duten arauak eta legeak eska diezazkiokegu.

Botere ekonomikoa ("merkatua" deitzen den hori), berriz, ondasunen eta zerbitzuen salerosketarekin lotura duen orori dagokio. Eremu horretan ere badugu ahalmenik herritarrok, kontsumitzaile garen aldetik. Merkatuari buruzko teoria klasikoaren arabera, eskaintzaren eta eskariaren arabera jarduten dira indar horiek. Oreka bat sortzen da eskaintzaren eta eskariaren arteko elkarriketan, eta horrela erabakitzen da zer ekoitzi, nola, norentzat eta zein preziotan. Honenbestez, erosiz (edo ez erosiz) dugu ahalmena alor honetan, hots, enpresak beste era batera ekoiztera behartzen dituen eskari bat sortuz, gure erosketaren bidez adieraziz giza eskubideak errespetatzea eta ingurumena zaintzea nahi dugula. Beste zuzeneko solaskidetza-mekanismo batzuk ere erabil ditzakegu; adibidez, enpresen zuzeneko komunikazioko bideak, edo bezeroaren arreta-zerbitzuak.

Botere sozialari dagokionez, azkenik, elkarte eta erakunde bidez erantzun zehatzak eratu ditzakete herritar kritiko eta aktiboek. Alor horri dagozkio sentsibilizazio-, trebakuntza-, informazio- eta mobilizazio-jarduerak, baita ez Estatuak ez merkatuak betetzen ez dituzten hutsuneei gizarte zibilak eman beharreko erantzunak ere. "Hirugarren sektorea" edo gizarte zibil antolatua deitzen zaio eremu horri.

Gure ustean, hiru eremu horietan jardun behar dugu;

Horregatik, gizartea ezagutzeko eta aldatzeko zenbait neurri proposatzen ditu ALBOANek.

Botere politikoaren arloan, Europa osorako araudi bat aldarrikatuko dugu. Araudi sendo bat nahi dugu, berma dezan gure gailu elektronikoetako (bereziki) eta produktueta (oro har) mineralak garbiak direla, ez direla erabiltzen inongo gatazka edo giza eskubideen urraketa elikatze edo sortze. Horretarako, legediari buruzko proposamenaz gain, mobilizazioak eta atxikimendu-kanpainak ere bultzatuko ditugu, buruzagi politikoei presioa egin eta, araudi bat prestatuz, eragotzi dezaten gatazka elikatzen dituzten mineralak eta bestelako lehengaiak gure produktu eta bizitzetan erabiltzea.

Botere ekonomikoari dagokionez, berriz, bi proposamen egiten ditugu. Alde batetik, produktu teknologikoen kontsumo arduratsua eta eraldatzailea. Kontsumitzaile arduratsuak izateko, jakin egin behar dugu zer ari garen erosten, ongi aukeratzeko eta merkatuari gure balio etikoen arabera mezuak helarazteko. Horrez gain, produktuen zentzuzko erabilera ere egin dezakegu eta erosketak aukerak alderatu (Enough-en¹ edo Greenpeace²-ren zerrendak erabil ditzakegu), edo gogoeta egin beste erosketen baten premiaz.

Amaitzeko, botere sozialaren alorrean, zenbait mobilizazio- eta trebakuntza-ekimen ditu gure "Gatazkari gabeko teknologia" kanpainak. Hona zer egin dezakegun:

- 1.- BiziKi sustatu gure inguruan gatazkari gabeko teknologiaren erabilera;
- 2.- Informatu eta gure inguruko jendea eta taldeak trebatu;
- 3.- Kanpaina ezagutarazi eta haren hedatzaile bihurtu, edo...
- 4.- "Kongorako mugikorrak" bildu zure inguruan. Mugikor horiekin, hango gatazkaren ondorioak jasaten dituztenen aldeko zenbait proiektu finantzatzeko ditugu.

¹ <http://www.raisehopeforcongo.org/content/conflict-minerals-company-rankings>

² <http://www.greenpeace.org/international/en/campaigns/climate-change/cool-it/Campaign-analysis/Guide-to-Greener-Electronics/>

ARIKETA-PROPOSAMENA

ZER NAHI DU BAKOITZAK?

Helburua: Gai honi buruz mintzatzean sortzen diren ikuspuntu desberdinak plazaratzea, eta konponbideak edo aurrera egiteko moduak bilatzen saiatzea.

Materialak: Kanpainako webgunea. Kanpainako egunkaria. Kanpainako sakontze-fitxak. Eragileen txartelak eta haien ezaugarriak.

Garapena: Eskatu taldeari botere-eremu bakoitzeko eragileak bilatzeko. Eragileak aurkitu ondoren, esan haien ezaugarriak azaltzeko: zer helburu eta premia dituen bakoitzak. Denboraren arabera, eremu bakar bat jorratu, edo hirurak batera; denbora gutxi duten taldeek edo lehen fase horri hainbesteko tarterik eskaini nahi ez diotenek eskuragarri dute zerrenda bat eta ezaugarri-sorta bat, adibidetzat erabil ditzaten edo eztabaida abiaraz dezaten.

Eman paper horietako bat lagun edo talde bakoitzari, eta 5-10 minutu arrazoia lantzeko.

Prestaketa-fase horren ondoren, eskatu parte-hartzaileei gure proposamenei eta eragileek ematen dieten erantzunari buruzko eztabaida bat egiteko (edo antzeppen bat). Beste aukera bat: bestelako ekintza batzuk proposa ditzatela, orain artean aurkeztu ditugunak ez bezalakoak.

Botere politikoa

Berdeen Taldeko europarlamentari bat (hauteskunde-programan, ingurumenaren eta giza eskubideen aldeko atal bat zeukaten); Europako Merkataritza Batzordea (hegoaldeko herrialdeekiko lehengai-saleroketa bermatzea eta Europako enpresak beste batzuekiko desabantailan egon ez daitezen esparru bat ezartzea du helburu nagusi); enpresetako ordezkariak (ESKren eta merkataritza librearen alde egiten dute; beren jarduerak Hegoaldeko herrietan enplegua eta inbertsioa sortzen dituela diote); Asia eta Hego Amerikako industria elektronikoko langile emakumezkoen sindikatuko kide bat (LANEren laneko eskubideei buruzko itunak betetzeko, soldatek gizon-emakumeen oinarriko premiak asetzeko, lan- eta sexu-jazarpenik ez egoteko, langileen osasuna kaltetzen duten produkturik ez erabiltzeko... eskatzen duen sindikalista bat); gizarte zibila (gatazka-iturri diren mineralen herrialdeetako batekin lan egiten duten GKEen ordezkariaren bat) eta boto-emaile bat (enpleguaz arduratzen den eta ez bere mugikorreko materialen jatorriaz, ez hura bere poltsikora iritsi arteko fabrikazio-prozesuaz deusik ez dakien norbait).

Botere ekonomikoa

Enpresa multinazional bat (elektronika-alorreko enpresa handi eta nagusietako bat); kontsumo-kooperatiba bat (zenbait elikagai debekatu egin zituzten, eta gehiago debekatzekotan dira; hasiak dira garbiketa-produktu ekologikoak saltzen, eta beste alor batzuetarako -elektronikarako barne- ordezkari aukerak bilatzen ari dira); "bidezko mugikorraren" alorreko enpresa bat (beren mugikorrekin estandar etikoak betetzen ez zituztela ikusirik elkartu eta mugikorrak "bidezkoago" bat egiten ari den jendea); kontsumitzaile bat (mugikorrak barruan zer duen ez dakien, prezioak eta bere egoera soziorabialak kezkatzen duen norbait).

Botere soziala

Kongoko ED garatzeko lanean ari diren GKEen nazioarteko sareko ordezkari bat (Kongoko gatazka amaitzea nahi du, eta jendea trebatzea eta sentsibilizatzea); gure inguruko GKEen bateko ordezkari bat (gai horietaz jarduteko guneak bilatzen dituen norbait); bere inguruz arduratzen den norbait (gauzak egiteko gogoa eta informazioa duen norbait, baina denbora askorik ez duena eta "erre" samarrik dagoena); gaiari buruz deus ez dakien norbait (ez du ez aparteko sentsibilitaterik, ez denborarik).

INFORMAZIO GEHIAGO ESKURATZEKO BITARTEKOAK

- 🌐 Kanpainaren webgunea: www.gatazkarikgabekoteknologia.org
- 🌐 Raise For Congo kanpaina: <http://www.raisehopeforcongo.org/content/conflict-free-cities>
- 🌐 No con mi móvil kanpaina: <http://entitatscongo.blogspot.com.es/p/campanya-mobils.html>
- 🌐 Kanadan Gatazka Mineralak arautuko dituen legedi bat eskatzeko kanpaina: <http://petition.ndp.ca/conflictfree>
- 🌐 Kongoren aldeko mugikorrak: www.kongorenaldekomugikorrak.alboan.org

-en proiektu bat

lortzeagatik

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

SEXU-INDARKERIA GATAZKETAN

Bizi garen gizarte-sistemak jaiotzean dugun sexuaren arabeko eraikuntza du oinarri. Gizarte-eraikuntza horrek eta sistema horrek desberdintasunak eragiten dituzte gizon eta emakumeen artean, eta gizartean ditugun aukerak baldintzatzen eta mugatzen dituzte (maila pertsonalean, laborean, politikoan, ekonomikoan, zein sozialean). Sistema horrek botere-harreman desberdinak ezartzen ditu, eta emakumezkoen posizioa eta kondizioa ahulagoa izatea eragiten du.

Gure bizimoduaren arlo guztiak arautzen eta baldintzatzen dituen sistema horrek badu zerikusia, halaber, emakumezkoen eta gizonen artean eragiten dieten gatazketan; alde handiak daude inpaktuari dagokionez eta erabakiak hartzeko uneetan eta ondorengo bake-prozesuetan benetan parte hartzeko aukerari dagokionez.

Sexu-indarkeria gerrako arma gisa baliatu izan da gatazketan, eta helburu militarrek eta politikoak izan ditu. Errealitate horren tamainaren erakusgarri, hona hemen Nazio Batuek baliatzen dituen datuak¹:

Ruandan, 94ko genozidioak iraun zuen 100 egunetan, kalkulatu da 100.000tik 250.000ra emakume bortxatu zituztela; Sierra Leonako gerran, 60.000; Liberialan, 40.000; eta Jugoslavia ohian, 60.000; KEDn 98tik², 200.000 emakumezko baino gehiago bortxatu zituzte.

Nazioarteko komunitatea gero eta kezkatuago dago gai horretan, eta, horren ondorioz, zenbait ebazpen eman ditu Nazio Batuetako Segurtasun Kontseiluak³. Ebazpen horietan, emakumezkoen, bakearen eta segurtasunaren gaiak lantzen dira. Bakerik edo segurtasunik gabeko aldietan emakumezkoek jasaten duten eragin bereizgarrian jartzen da arreta; bakea eraikitzeko prozesuetan duten zeregina onartzen da, eta aitortzen da beharrezkoa dela emakumezkoek ere parte hartzea erabakiak hartzeko uneetan, aurrez aurre dituzten egoerak aldatzeko. Parte-hartze horrek maila guztietan gertatu behar du, hasi tokian bertan, komunitateetan zein nazioarteko mailataraino. Hain zuzen ere, Idazkari Nagusiaren Ordezkaritza Bereziairaren figura sortu zen 2010ean, Gatazketako Sexu-Indarkeriaren gairako; 2012tik, Sierra Leonako Zaina Hawa Bangura politikaria da ordezkaritza berezia hori.

Sexu-indarkeria ez zen delitutzat hartu nazioartean 1992ra arte; Jugoslavia ohiko gatazkaren ondorioz aitortu zen arte. Nazioarteko zigorrak (Jugoslavia ohikoak eta Ruandakoak) mugari batzuk ezarri zituzten orduan, eta sexu-indarkeria armatzat hartzetik **gizateriaren aurkako⁴ krimen, gerra-krimen⁵ edo genozidio-krimen⁶** izatera iragan zen.

Azkenik, hona hemen termino horren definizioa Gurutze Gorriaren eskutik.

“Sexu-indarkeria” terminoa erabiltzen da indarra edo hertsadura baliatuz inposatzen diren sexu-izaerako ekintzak deskribatzeko, hala nola indarkeriaren, atxiloketaren, bortxatze psikologikoaren edo botere-abusuaren beldurra erabiliz edozein biktimaren —gizonezkoa, emakumezkoa edo haurra— aurka egiten den ekintza oro. Ingurune hertsatzaile bati edo biktima bat askatasunez baimena emateko gai ez izateari abantaila ateratzea ere bortxatzeko modu bat da. Sexu-indarkeriaren barnean sartzen dira bortxaketa, sexu-esklabotza, prostituzio behartua, haurdunaldi behartua, esterilizazio behartua edo horiek bezain larriak diren sexu-indarkeria guztiak⁷.

¹ <http://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/about/bgsexualviolence.shtml>

² Beste iturri batzuen arabera, 100.000 emakumezko baino gehiago bortxatu zituzten urtean, 2005-2006 epean.

³ 1325, 1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122 ebazpenak

⁴ ICTY

⁵ ICTR

⁶ Akayesu kasua

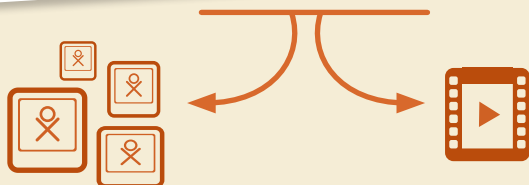
⁷ Gurutze Gorriaren orritik ateratako definizioa. <http://www.icrc.org/spa/resources/documents/faq/sexual-violence-questions-and-answers.htm>

ARIKETA-PROPOSAMENA

STOP RAPE NOW!

PARTE HAR EZAZU NAZIO BATUEK GATAZKETAN SEXU-INDARKERIARIK EGON EZ DADIN ANTOLATUTAKO KANPAINAN

Helburua: Gatazketan gauzatzen den sexu-indarkeria bistaratu eta gure ingurunea kontzientziatu, indarkeria hori gaitzetsiz.

Garapena: Jarduera horretan parte hartzen duten pertsonen eskatuko zaie **argazki bat ateratzea besoak X forman gurutzatuta dituztela** (ikur hori proposatu da horrelako indarkeria gaitzesteko konpromisoa adierazteko).

Argazki horiekin, erakusketa bat egin daiteke bilerak egiteko duzuen lekuan edo beste leku publiko batean. Argazki-olinean, fitxa honetako datuak jar ditzakezue, arazoaren dimentsioa nabarmentzeko. Bidal itzazue argazkiak eta igo itzazue gure sare sozialetara; era berean, gonbida itzazue zuen inguruko pertsonak ekimen honetan parte har dezaten.

Beste aukera bat da argazkiekin bideo bat egitea, ondoren duzuen honen antzekoa (Bakerako Unibertsitateak egina).

Nazio Batuen kanpainaren

<http://www.stoprapenow.org/take-action/> webgunean, estekak, orriak, ikusentzunezkoak eta beste material batzuk ere aurkituko dituzue; gainera, parte hartzeko beste modu batzuk ere ikusiko dituzue (eragiteko edo sentsibilizatzeko ekintzak).

INFORMAZIO GEHIAGO ESKURATZEKO BITARTEKOAK

 Gatazketako sexu-indarkeriaren gairako ordezkari bereziaren webgunea:
<http://www.un.org/sexualviolenceinconflict/>

 Nazio Batuen KEDko sexu-indarkeria azaltzeko webgunea :
<http://www.un.org/sexualviolenceinconflict/es/paises/república-democrática-del-congo/>

 ALBOANek bideoa emakumezkoen aurkako sexu-indarkeriari buruz:
<https://www.youtube.com/watch?v=gir331S89gA>

 “Giza eskubideen abokatua” ENOUGHen bideoa:
https://www.youtube.com/watch?v=w3gRPOU_Yqs

 Nazio Batuen 1325, 1820, 1888, 1889, 1960, 2106 eta 2122 ebazpenak:
<http://www.un.org/es/peacekeeping/issues/women/wps.shtml>

ALBOAN

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

-en proiektu bat

lortzeagatik

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

GATAZKA-MINERALAK ARAUTZEKO EKIMENAK AEBKO ETA EUROPAKO KASUAK

Azken urte hauetan, gatazka-mineralen gaia arautzen ari dira maila nazionalean eta nazioartean. Gizarte zibilaren helburua da gure kontsumoak ez eragitea edo ez elikatzea gatazkari planetako beste leku batzuetan; hori dela eta, mineral horien erauzketa eta salmenta arautzeko egiten dituen eskaerek gero eta eragin handiagoa dute.

Jakin badakigu legedia izate hutsak, besterik gabe, ez duela arazoa konponduko gauetik goizera; baina zer urrats egin behar dituzten erakusten die enpresei, loturak hauts ditzaten gatazken eta gure bizimoldeen edo gailu elektronikoen artean. Legedi bat izanez gero, gainera, gizarte zibilak hura betetzeko eskatu ahal izango die, bai enpresei eta merkatuari, horiek direlako bete beharko dutenak. **Baita lege horiek aplikatzekoak diren estatuei ere, azken finean horiek bermatu behar dutelako betetzen direla.**

Gatazka-mineralen gaiari dagokionez, Amerikako Estatu Batuek egin dute horiei buruzko lehen legedia. 2010ean, "finantza sistemaren erreforma eta pertsona kontsumitzaileak babesteko" lege bat onartu zen, **Dodd Frank izenez ezaguna dena. 1502 atalean, gatazka-mineralak definitzen ditu, eta tantalioaren, wolframaren eta eztainuaren (ingelesez, 3T siglez ezagunak) eta urrearen jatorriaren berri emateko obligazioa ezartzen die New Yorkeko burtsan kotizatzen duten enpresa guztiei.** Mineralak Laku Handien eskualdekoak badira, enpresek bermatu behar dute erosketak ez duela finantzatu inolako talde armaturik, eta deskribatu behar dute zer neurri hartu duten bermatzeko premiazko arduraz jokatu dutela mineral horien jatorriari eta zaintza-kateari dagokienez.

Fitxa hau egin den unean, **Europar ez dago gaiari buruzko arauketarik; baina horren zirriborro bat aurkeztu zen 2014an.** Orain eztabaidatzen ari dira, eta hurrengo hilabeteetan onartuko dela aurreikusten da. Zirriborria egiteko, Karel de Gucht-ek gidatutako batzordeak kontsulta-prozesu bati ekin zion, enpresek eta gizarte zibileko erakundeek beren ekarpenak egin zitzaizkion. Tamalez, ez zuen lortu gizarte zibilak aurkeztu zituen gai batzuk aintzat hartzea; neurri horiek aukera emango zuten gatazka-mineralak gure bizitzatik bereizteko.

Arauketaren proposamenak oinarri hau du: ELGEren Premiazko Arduraren Gida, arriskuak aintzat hartzen dituena. Dodd Frank legea eta Europar martxoan aurkeztutako proposamena alderatuz gero, ikusten da mineral berei aplikatzen zaiela. Batean zein bestean, 3T+G mineralei eragiten die.

Bestetik, desberdintasun batzuk ere badaude. Europako proposamenean, enpresen esku uzten da aplikatzeko edo ez aplikatzeko erabakia; hau da, aplikazioa boluntarioa da. Amerikako Estatu Batuetan, nahitaez aplikatu behar da. Puntu horrek eragiten du kezkarik handiena gizarte zibileko erakundeetan; izan ere, boluntarioa bada, prozedurari entzungor egin diezaioke enpresek, eta ez litzateke lortuko desagerraraztea gatazka-eremuetako (edo gatazka-arrisku handiko eremuetako) talde armatuen finantziaketa.

Bigarren aldea da Europako proposamena mundu osorako dela; ez dela mugatzen Laku Handien eremura, Dodd Frank legea bezala. Alderdi hori oso ondo baloratu dute gizarte zibileko erakundeek, zeren eta, Kongoko eta Laku Handietako kasua paradigmatikoa den arren, zoritxarrez, beste leku askotan ere finantzatzen edo elikatzen dira gatazka mineralen edo beste baliabide natural batzuen erauzketa eta salmentaren bidez. Gainera, ikuspuntu horren bidez, sailhestu nahi da enpresek mineralak Kongon erosteari uztea; hori gerta baitaiteke Dodd Frank legearen eraginez.

Hirugarren aldea da zirriborroan proposatzen dela minerala (prozesatua izan edo ez) inportatzen duten enpresek jokatu behar dutela Premiazko Arduraz, eta ez burtsan kotizatzen duten enpresa guztiek, Dodd Frank legeak eskatzen duen bezala.

Azkenik, zirriborria ELGEren Premiazko Arduraren Gidan oinarrituta dago, eta homikuntza-katean gatazka-mineralik egon ez dadin jarraitu behar den prozeduran jartzen du arreta.

Dodd Frank legearen bidea bestelakoa da, sailkapen bat egiten baitu emaitzaren arabera; eta hori arrikutsua da, enpresek eskualde horretako minerala erosteari utz diezaioketelako, jatorriaren berri eman beharrik ez izateko.

ARIKETA-PROPOSAMENA

ANTOLATU ZURE SINADURA-BILKETA!

Azken urte hauetan ikusi da eragin positiboa duela sinadura-bilketak. Hain zuzen, erakunde handi batzuek, hala nola Amnistia Internazionalak, urteak daramatzate baliabide hori erabiltzen, eta erabaki politikoetan eragitea lortu dute.

“El poder de tu firma” bideoa ikustera animatzen zaituztegu.

Lan horren bidez, ikusarazi nahi da sinadura batek zer indar edo botere izan dezakeen pertsonaiei eragiten dieten legeak aldatzeko edo pertsona horien eskubideak errespetatu daitezkeen lortzeko.

Egin ezazue bat ALBOANen egiten dugun sinadura-bilketarekin.

Utz ezazue zuen helbide elektronikoa kanpainaren webgunean, eta zenbait proposamenen berri emango dizuegu.

Antola ezazue zuen sinadura-bilketa.

Horretarako, www.avaaz.org eta/edo www.change.org plataformak erabil ditzakezue, zuen kanpainak egiteko.

Konta iezaguzue nolakoa izan den prozesua, eta zenbat sinadura bildu dituzuen, bai eta zuzendu zareten pertsonak erantzun dizueten eta zer erantzun dizueten.

Webgune honetan jar dezakezue zuen esperientzia:
<http://www.tomalosdatos.alboan.org/eu/initiatives>

INFORMAZIO GEHIAGO ESKURATZEKO BITARTEKOAK

“Zure sinaduraren indarra” bideoa:

<https://www.youtube.com/watch?v=Um1PBwQFAcQ>

Europako Batasunaren proposamena:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/march/tradoc_152227.pdf

ELGEren Gida:

<http://www.oecd.org/daf/inv/mne/GuidanceEdition2.pdf>

Dodd Frank legea:

<http://www.sec.gov/about/laws/wallstreetreform-cpa.pdf>

Fairphoneren legediari buruzko atala: www.fairphone.com

Galdera-erantzunak, Europako arauketa-proposamenari eta gatazka-mineralei buruz:

http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-157_en.htm

-en proiektu bat

lortzeagatik

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

NORENA DE NATURA?

Baliabide naturalen ustiaketa kontrolatzen duten erauzketa-industrien eta transnazionalen jardunbidea salatzen ari da gizarte zibila. Horrez gain, badago gairi gerturatzen garenean, zalanztza eragiten digun beste elementu bat, eta baliabide naturalez ari garenean azpian dagon beste galdera hauxe da: ¹ Norena da natura?"

Baliabide naturalak erauztea, eskuratzea eta kontrolatzea geopolitika berriaren arazo nagusietako bat bilakatu da, eta gatazka nazional eta nazioarteko asko eragiten edo elikatzen ditu. Nazio Batuen arabera, baliabide naturalekin lotutako 18 gatazka bortitz egon dira 1990etik, eta, azken 60 urteko gatazken kasuan, hamarretik lau baliabide horiekin erlazionatuta daude².

Badago gai nagusi bat guzti honetan, alegia, baliabide horiek **nork eskuratzen dituen eta nork kontrolatzen dituen haietatik lortzen diren etekinak**, eta nork jasaten dituzten horren ondorioak. Enpresa multinazionalen meatzaritzan jarduteko moduaren aurkako mugimendu gero eta handiagoa dago planetan zehar. Gure posizioa baliabide horien **gobernantzan** oinarritzen da, komunitate horien gobernantzan. Alegia, gure ustez, komunitateek berek eta lurraldeetan bizi diren pertsonen erabaki behar dute zer garapen nahi duten beren lurraldean.

Hala, **ALBOAN** ek hainbat prozesutan laguntzen du, leku bakoitzean bertako komunitateen estrategien arabera. Esaterako La Puya-Guatemalan, meatzaritzaren aurka egiten duten Ixcango emakumezkoekin³. Kolonbian, urreari eta ikatzari buruz hitz egiten duten gizarte zentroekin batera, edota KEDn, meatzaritzaren bidetik garapena eta ongizatea bilatzen duten elkarte eta komunitateekin.

KEDko ekialdeko meatzaritza artisau-erara egiten da, eta mineralak arrisku handiko baldintzetan erauzten dira. EZ dute inolako lan-babesik, tuneletara eta galerietara jaisten dira, horiek behera etortzeko arriskua handia izan arren

Ez dago bermatzerik, halaber, horietan umeek lanik egiten ez dutenik. Meategietako batzuk, gainera, talde armatuek kontrolatzen dituztenez, lortzen diren etekinak ez dira iristen bertako herritarrengana; alderantziz, gatazka finantzatzeko jarraitzeko erabiltzen dituzte talde armatuek. Ez dugu ahaztu behar, gatazka honek dagoeneko 5 milioi hildako, lekualdatutako populazio ugari eta sexu-indarkeri tasa izugarria eragin duela.

Minerala zuzenean erauzten duten pertsonen gain, meategi inguruan lan egiten duten beste pertsona asko daude, hala nola zamaketariak edo minerala erauzten duten pertsonen zerbitzua ematen dietenak. Zamaketari eta mineral-erauzle gehienak gizonezkoak badira ere, esan behar da badirela emakumezkoak ere, batik bat minerala erauzten dutenei zerbitzua emateko lanetan; bai zamaketari gisa, bai meatze inguruetan elikagaiak salduz. Nabarmetzen den beste alderdi bat meategi inguruetan dauden prostituzio-indizeak altuak direla.

Azkenik, aipatu behar da haurrek eskola uzten dutela meategian lan egiteko. Ez dugu ahaztu behar meategi horietako asko gatazkaren eraginez lekualdatutako pertsonak bizi diren eremuen inguruan daudela, eta, askotan, lan hori denez familia horien diru-iturri bakarra, haurrek meategian lan egiten hasten dira familiari laguntzeko.

HOBEKUNTZAK LORTU NAHIAN:

Egoera hori dela eta, meatzaritza-gune batzuetan, meatzari artisauen kooperatibetan antolatzen ari da populazioa, laneko segurtasun-baldintzak hobetzen saiatzeko (esate baterako, ez zaie sartzen uzten emakume haurdunei edo adingabeei). Era berean, herrialdeko lege berriaren helburua, baldintza txar horiei amaiera ematea da. Halaber, herrialdearen ekialdeko meategi batzuk kontrolatzen dituzten talde armatuen abusuarekin⁴ amaitzea.

Meatzari artisauen talde horiek **eskaera** argi bat helarazten digute: meategietan lan egiten duten pertsona guztien laneko baldintzak hobetzea. Kongon lan egiten duten erakundeen ustez (**ALBOAN** haiekin ari da lankidetzan), mekanismoak ezarri behar dira artisau-meatzaritza diru-iturri eta garapen-eragile izan dadin eskualdean, baina, aldi berean, lortu behar da meatzaritzatik lortzen diren etekinek meategiak dauden eskualdeko pertsonen eta komunitateen onura ekartzea. Hala bada, segurtasun-neurriak eskatzen dituzte, talde armatuek ez dezaten lortu erauzitako mineralaren kontrola, ez eta horien ondoriozko interesik ere. Bestetik, eskatzen da meategiek aurrerapenak egin ditzatela laneko segurtasunari dagokionez, eta galarazita egon daitezela lan behartua, haurren lana eta emakume haurdunak meategian lan egitea.

Laburbilduz, eskatzen dute meatzaritza segurua izatea, komunitateen onura ekartzea eta ez dezala elikatu Bigarren Mundu Gerraren ondoren hildako gehien eragin duen gatazka.

¹ 2012an argitaratutako ikerketa: Norena da Natura? http://centroderecursos.alboan.org/ebooks/0000/0840/ALB_INV_15_eu.pdf

² United Nations Environment Program- UNEP. 2009. From Conflict to Peacebuilding: the Role of Natural Resources and the Environment.

³ <http://gaurkoemakumeak.wordpress.com/2014/06/04/mujeres-en-resistencia-no-violenta-en-la-puya-guatemala/>

⁴ Ikus IPISen mapa interaktiboa: <http://ipisresearch.be/mapping/webmapping/#>

ARIKETA-PROPOSAMENA

MEATZARITZA-MUSEOETARAKO BISITA

Garapena: GGT kanpaina (Gatazkarik Gabeko Teknologia), globala dena eta lokala dena lotzen saiatzen gara beti. Badakizue meatzaritza-tradizio handia dagoela gure lurraldean.

- Zeuen buruari galdetu al diozue inoiz zer baldintzatan lan egiten zuten pertsona haiek?
- Nolako bizimodua zuten meategietan gizonezko eta emakumezko haiek?
- Zenbat ordu lan egiten zuten?
- Zer soldata jasotzen zuten?
- Nola antolatzen ziren beren eskubideak eskatzeko?
- Nork ateratzen zion etekina meategitik erauzten zenari?

Egin ezazue irteera bat zuen inguruko meatzaritza-museoren batera; helburua da gure inguruko meatzariak eta KEDko ekialdeko meategietakoek zer ezaugarri komun eta zer alde dituzten ikustea.

EAEn, meatzaritza-museo hauek daude:

- ⇒ Añanakoa Araban
- ⇒ Gallartakoa Bizkaian
- ⇒ Arditurrikoka Gipuzkoan

Ezin bada irteerarik egin, horiei buruzko ikerketa bat egin daiteke.

INFORMAZIO GEHIAGO ESKURATZEKO BITARTEKOAK

- Kanpainaren webgunea www.gatazkarikgabekoteknologia.org
- “Las minas del rey Leopoldo” liburuaren aurkezpena bideoa: https://www.youtube.com/watch?v=57QXUHQ_oxA
- Ikus ALBOANen “Lekualdatutako Emakumeak Kongon” bideoa: <https://www.youtube.com/watch?v=wWZ6bW1EdY0>
- Norena da Natura? dokumentua: http://centroderecursos.alboan.org/ebooks/0000/0840/ALB_INV_15_eu.pdf
- “El legado de la Drummond en Colombia” bideoa: https://www.youtube.com/watch?v=_aQ80BvQQY8
- REDES kanpaina: <http://www.africacuestiondevida.org/>
- Gatazka ekologikoen mapa: <http://ejatlas.org/>
- Nazio Batuen “From Conflict to Peacebuilding” dokumentua: http://www.unep.org/pdf/pcdmb_policy_01.pdf

ALBOAN

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

-en proiektu bat

lortzeagatik

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

MAKILA ELEKTRONIKOETAKO MUNTAKETA

Mugikorrek eta beste gailu elektronikoek gure poltsikora iritsi arte egiten duten bidaiarekin jarraituz, gailu horiek muntatzen diren enpresa edo tailerren errealitateari so egin behar diogu orain.

Herrialde askotan daude muntaketa-enpresak (batik bat ingurumeneko eta laneko araudiak ahulak direnetan), baina Txinan dago horrelakoen kontzentrazioarik handiena. Sindikatuen Nazioarteko Konfederazioak argitaratutako azterketa bati erreparatzen badiogu¹, ikusiko dugu Txina 5. mailako herrialdeetat hartzen dela; horrek adierazi nahi du laneko eskubideak ez daudela bermatuta, zeren eta, legediak eskubide horietako batzuk onartzen dituen arren, langileek benetan ez dituzte eskubide horiek. Gainera, jardunbide autokratikoak eta bidegabeak jasan behar izaten dituzte lanean. Hain zuzen, Txinatik etortzen dira guk erabiltzen ditugun gailu elektroniko asko eta asko: urtean 3.200 milioi² euro balioko esportazioak daude gurera gailu elektriko eta elektronikoetan.

Muntaketa-enpresa horiek "makila" edo "sweatshop" (ingelesez) izenez dira ezagunak, haietako lan-baldintza txarrak direla eta.

Ohikoa da multinazional handiek enpresa horiek baliatzea, baina ohikoak dira, orobat, eskandaluak eta Mendebaldeko erakunde zibilaren eta tokiko sindikatu edo langile-taldeen salaketak. Salaketaren arrazoia era askotakoa izaten da: lanaldi amaigabeak, laneko baldintzak esklabotzara inguratzea, haurren esplotazioa, eskubide sindikalik ez izatea, eta baita lantegietan lan egiten duten emakumezkoen aurkako sexu-jazarpena ere (langile gehienak, gainera, emakumezkoak dira).

Bestetik, datuek erakusten dutenez, langile horiek oso soldatak txikiak dituzte; Mexikoko CEREAL erakundearen txosten baten arabera, Mexikon mugikor baten salmenta-prezioaren % 1 baino ez da bideratzen gailua egin zuen pertsonari ordaintzeko.

Hizpide ditugun laneko baldintza txar horiek ondorio larriak eragiten ari zaizkie langileei: jasan behar izaten dituzten estresak eta presioak beren buruaz beste egitera eraman ditzakete. Foxconn-eko langile batek piztu zuen hedabideen interesa; langileak laugarren belaunaldiko iPhone-ren prototipo bat galdu zuen. Eskandalu haren ondorioz, Foxconn ikertu zuten eta enpresaren jardunbideak salaketa ugari jaso zituen. Hobetzeko neurriak ezarri baziren ere, sindikatuek zalantzan jartzen dituzte haien ezartze-maila. Nabarmendu behar da Foxconn dela marka ugariaren hornitzaile eta ekoizle nagusia; besteak beste, hauena: Apple, Dell, Hewlett-Packard (HP), Motorola, Nintendo, Sony eta Nokia.

Publiko orokorarentzat agian ezagunagoak izango dira ehungintzako makiladoreak, "Ropa Limpia" moduko kanpainiei esker edo gertakari batzuek izan zuten zabalbundeari eta zalapartari esker (esaterako, Bangladesh-ko Rana Plaza bertan behera etorri zenean, edo 2014ko udan arropa-kate bateko etiketa batean gazte batek mezu bat aurkitu zuenean)³; baina gero eta pertsona gehiagok egiten dute bat agerian uzteko eta salatzeako makila elektronikoetan diharduten langileen laneko baldintzak eta soldatak.

Pertsona horien helburuak dira lantegi horietan lan egiten dutenen eskubideak hobetzea, langileek soldata duinak izatea, haurrek lan egitea galaraztea, eta laneko guneak egokitzea langileek ingurune duin eta segurua izan dezaten.

¹ http://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/survey_ra_2014_eng.pdf

² http://www.eldiario.es/economia/Espana-paises-respetan-derechos-laborales_0_296770922.html

³ <http://www.ropalimpia.org/es/noticias/404/las-marcas-no-han-aportado-ni-la-mitad-del-fondo-para-las-v-ctimas-del-rana-plaza>

⁴ <http://www.ropalimpia.org/es/noticias/399/respuesta-al-mensaje-en-la-etiqueta-de-primark>

ARIKETA-PROPOSAMENA

FILM LABURREN LEHIAKETA

Helburua: zuen ingurunean kanpaina bat martxan jartzea, muntaketa-enpresa elektronikoetako langileen laneko baldintzak aztertzeke.

Materialak: bideo-kamera duen mugikor bat, bideo-kamera bat, Interneteko konexioa.

➔ **"I only wear sweat":**
<https://www.youtube.com/watch?v=g50Vcktv9b4>

➔ **"Gracias tercer mundo":**
https://www.youtube.com/watch?v=u0_EL9Yhd-g

Garapena: fitxa irakurri eta bi bideoak ikusitakoan, proposatzen dizuegu film laburren lehiaketa bat egitea, muntaketa-enpresen gaiaren inguruan. Lehenik eta behin, lehiaketaren oinarriak ezarri behar dira, epeak, film laburraren iraupena, zehaztaperen teknikoak (halakorik badago), saririk badagoen eta zer den, nork osatuko duten epaimahaia, eta zer irizpide hartuko diren kontuan film labur garailea hautatzeko. Oinarriak idatzi ondoren, zabalkundea da hurrengo urratsak. Hirugarrena, berriz, gidoia egitea, zer eduki landuko diren pentsatzea eta bideoa grabatzea. Epaimahaiak erabakitzen duenean zein den film labur garailea, film labur guztien edo irabazleen emanaldi bat egin daiteke (film laburren kopuruaren arabera).

Beste aukera bat da taldekide guztien artean bideo edo film labur bat egitea, eta bildu dena aztertzea; era berean, horren emanaldia egin daiteke eremu publiko batean, herritarrek gai honi buruz kontzientziatzeko.

INFORMAZIO GEHIAGO ESKURATZEKO BITARTEKOAK

 Make it Fair: <http://makeitfair.org>

 Webguneko jokoak: <http://makeitfair.org/en/take-action/flashgame>

 Galdetegiak:

<http://makeitfair.org/en/take-action/webquiz>

<http://makeitfair.org/webquest/>

 CEREALek eginiko "Mexikoko industria elektronikoko lan baldintzak" txostenak:
<http://www.cerealgdl.org/index.php/es/informes/32-condiciones-laborales-electronica-mexico>

 Good Electronics webgunea:
<http://goodelectronics.org/companies-en>
<http://electronicswatch.org/es>

 Emakumeen dokumentazio zentroko txostena:
<http://www.isis.cl/jspui/handle/123456789/27662>

 Make it Fair txostenak:
http://makeitfair.org/en/makeitfair-1/en/the-facts/reports?set_language=en

ALBOAN

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

-en proiektu bat

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

lortzeagatik

PROPOSAMENAK, KONTSUMOAREN IKUSPEGITIK

Gutariko bakoitzak kontsumitzaile gisa dugun boterea erabil dezakegu gatazkari gabeko teknologia lortzearen alde. Baina geure buruari galdetu diezaiokegu: Zer paper jokutzen dugu kontsumo-gizarte honetan? Nola balia ditzakegu gure ohiturak, jardunbideak, erosketak... mundu globalizatuaren errealitatean eta, zehazki, teknologian eragiteko?

Egile batzuek, hala nola Adela Cortinak, “**hiritar kontsumitzaileez**” hitz egiten digute, eta planteatzen digute “erosketa-ekintza bakoitza boto bat dela”. Are gehiago, ez bakarrik erosten duguna, baizik eta baita nola erosten dugun edo ez dugun erosten, politika-adierazpen bat bihurtzen da. Hau da, zerbait erostea edo ez erostea erabakitzen dugun bakoitzean, zehazki zer, non edo nori erosi erabakitzen dugun bakoitzean, mezuak bidaltzen ari gara, eta horiek konfiguratzeko dute mundua era batera edo bestera.

*Proposamen zehatzak aztertu aurretik, zehaztu behar dugu zer den **kontsumo kontziente eta eraldatzaile hori**. CRIC (Kontsumo Ikerketa eta Informaziorako Zentroa) elkarteak bi premisa planteatzen ditu, eta gu haiekin bat gatoz erabat.*

Kontsumoa kontzientea eta eraldatzailea izan dadin, lehenik eta behin, gutxiago kontsumitu behar dugu, eta, bigarrenik, informazioa bildu behar dugu azkenean erosten edo kontsumitzen dugun hori ahalik eta errespetuzkoena eta jasangarriena izan dadin, bai ingurumenarekiko, bai gizartearekiko. Bi kontzeptu hauetan sakondu nahi al duzu?

1.-

GUTXIAGO KONTSUMITU ETA BEHAR DUGUNA KONTSUMITU

Zerbait erosi aurretik geure buruari galdetu behar diogu ea beharrezkoa dugun ala ez. Produktu bat aldatu edo kontsumitu aurretik, pentsa dezagun ea beharrezko dugun. Funtzionatzen ez badu, ikusi beharko da ea konpon daitekeen, edo gure gailu elektronikoei nola iraun dezaketen gehiago behar bezala erabilia eta zainduta. Beste aukera bat da balio ez duten piezak aldatzea.

2.-

GIZARTEA ETA INGURUMENA AINTZAT HARTUTA KONTSUMITZEA

Gailuren bat ez erosteko aukera baztertzeko bada, eta, beraz, erosi egin behar badugu, planetarekiko eta bertan bizi garenekiko aukera ahalik eta errespetuzkoenak bilatu beharko genituzke. Gailu elektronikoei dagokienez, bigarren eskuko gailuen alde egin dezakegu, edo bilatu ditzakegu iraunkortasun handiagoa bermatzen diguten gailuak (adibidez, gailu modularrak, hala nola Project Ara; konpontzeko ordezkio piezak dituztenak, hala nola Fairphone), toxikoak ez diren elementuak dituztenak (ikus Greenpeacearen elektronikako zerrenda) edo pertsonen laneko eskubideak errespetatuz ekoizti direnak (ikus Make It Fair kanpainak, edo Enough Project gatazka mineralen gairako). Interesgarria da, orobat, enpresa ekoizlearen politikei eta estrategiei buruzko informazioa biltzea, baita telefonia mugikorraren enpresen politikari buruz ere, iraunkortasun-konpromisoarekin lotutako mugikorrak erosteko eta aldatzeko estrategiari dagokionez.

Azkenik (e-waste edo zabor elektronikoa fitxan zabaltzen da informazioa), mugikorra birzikla dezakegu bigarren bizitza bat emateko edo, gutxienez, behar bezala prozesatuz eta kudeatuz arazo handiagorik ez eragiteko. Beste aukera bat, zure mugikor zaharra GGKE erakunde bati ematea da, bertatik ateratakoa kontsumismo honen ondorioak arintzen lagunduko duten proiektuei zuzentzeko.

ARIKETA-PROPOSAMENA

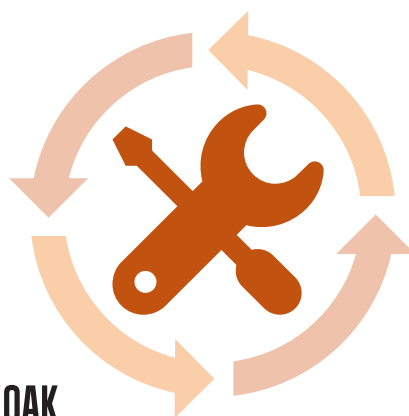
EROSKETA INDIBIDUALAREN ETA KOLEKTIBOAREN DEKALOGOA

Garapena: Egin mugikor baten erosketa arduratsuen dekalogo (beste produktu teknologiko batena ere izan liteke).

Taldean egitea proposatzen dizuegu; adibidez, norberak 10 minutu hartzea bere dekalogo egiteko, eta, gero, taldearena adostea.

Kafe-tarte edo festa bat konponketak egiteko: Pertsona edo talde ausartenentzako beste aukera bat da kafe-tarte edo festa bat antolatzea konponketak egiteko. Ifixit edo Restart Project-en orrietan aurkitu dezakezue laguntza eta gidak... Eta ez ahaztu; bidali iezazkiguzue argazkiak eta konta iezaguzue nola joan den dena....

INFORMAZIO GEHIAGO ESKURATZEKO BITARTEKOAK

 IFixit webgunea: www.ifixit.com

 "The Restart Project" webgunea: <http://therestartproject.org/about/>

 "OPCIONES" aldizkariko 29, 32 eta 33 zenbakiak:

<http://opcions.org/sites/default/files/revistas/29castwb.pdf>

http://opcions.org/sites/default/files/revistas/o32_cast.pdf

http://opcions.org/sites/default/files/revistas/opcions33castellano_web.pdf

 Mugikor berria eta doanekoa? Ez, eskerrik asko:

http://www.cristianismeijusticia.net/sites/default/files/pap179_0.pdf

 "Gauzen historia" serieko Elektronikaren bideoa:

https://www.youtube.com/watch?v=sW_7i6T_H78

Mugikorren enpresen rankinga

 Greenpeace:

<http://www.greenpeace.org/international/en/campaigns/climate-change/cool-it/Campaign-analysis/Guide-to-Greener-Electronics/>

 ENOUGH: <http://www.raisehopeforcongo.org/content/conflict-minerals-company-rankings>

 HighTech: <http://www.hightech-rating.ch/>

ALBOAN

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

-en proiektu bat

lortzeagatik

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

FAIRPHONE, MUGIKOR BEREZI BAT

Gatazkari gabeko teknologia lortzeko aurkitutako proposamenen artean, oso interesgarria den bat nabarmendu behar da; Amsterdamgo pertsona-talde baten ideiak izan ziren abiapuntua. Haien helburua, gai honetan herritarrei benetako alternatibak eskaintzea da. Gizarte zibil antolatuko talde hori enpresa bilakatu da, eta 2013an, crowdfundingaz baliatuz, estandar etikoak eta giza eskubideak errespetatuz egindako telefono bat merkaturatu zuten. Fairphone du izena mugikorrak (bidezko mugikor edo telefonoa), eta bere ezaugarriei buruzko informazioa zabaltzen dizuegu fitxa honetan.

Aipatutako estandar etikoak lortzeko, mugikorraren bizialdiaren une desberdinei erreparatu diete. Ageri diren puntu beltzei erantzun nahi izan diete, eta horietako bakoitzean konpontzeko ahalegina egin dute ondoren agertzen den bezala.

Landu duten lehen puntu beltza mineralen erauzketa da.

Nahiz eta enpresa batzuek erabaki duten mineralik ez erostea Kongoko Errepublika Demokratikoan, gatazka-mineralik ez erosteko, Fairphonek erabaki du KEDn erosten eta inbertitzen jarraitzea. Bertako ekonomiaren alde egiten jarraitzeko, "Conflict-Free Tin Initiative (CFTI)", (Hegoaldeko Kivun era garbian eztainua ateratzeko ekimena) eta "Solutions for Hope Project", (Katangan era garbian tantalioa erauzteko ekimena) aukeratu dituzte. Honekin, bertako ekonomiaren alde egiten jarraitzeaz batera, bermatzen dute erauzketa talde armatuen esku ez geratzea eta horiek dirua armak erosteko ez erabiltzea.

Fairphoneren politikan zehazten den bezala, bidezko produktuen alde egiten dute, ardatza pertsonak dira, eta etekinak familiei –eta ez talde armatuei– laguntzeko erabiltzen dira.

Bigarren puntu beltza diseinuaren fasean dago.

Fairphonek diseinu irekia egin nahi izan du, iraunkortasun handiagoa izateko. Ohiko terminalen alternatiba egokia da, horiek zaharkitzapen programatuaren arauekin diseinatu eta fabrikatzen baitira. Gailua konpondu behar izanez gero, haren zati jakin batzuk erosteko aukera ere ematen du; hala, apurtzen diren zatiak aldatzeko aukera izango da, gailu osoa aldatu beharrik izan gabe. Diseinu-fasean are hobekuntza gehiago egin nahian, lan horretan parte hartzen duen komunitate bat sortzen ari dira, stakeholder interesdunak prozesuan parte har dezaten.

Hirugarren puntu beltza ekoizpenari dagokio.

Erauzketaren kasuan bezala, Fairphonek erabaki du ez alde egitea produktuak orain arte ekoizten ziren herrialdeetatik; horrenbestez, akordioak sinatu ditu enpresekin, langileek bermatuta izan ditzaten laneko baldintza seguruak, soldata duinak eta ordezkaritza sindikala. Txinako enpresa ekoizlearekin eta langileekin buruz buru, ongizate-funts bat ezarri dute, arlo honetan hobetu daitezkeen gaiak lantzeko.

Azken puntu beltza erabilera eta mugikorraren bizitzaren amaiera fasea da.

Piezak erosi eta gailuak konpontzeko aukera emateaz gain (hala, gailuaren bizitza luzatzen da), proposatzen dute eta erabiltzaileak animatzen dituzte mugikorrak ireki ditzaten konponketak beren kabuz egiteko eta, hala, produktuaren balio-bizitza luzatu ahal izateko.

Bestetik, e-waste edo zabor elektronikoaren kudeaketaren gaiari erreparatuz, Ghanako erakundeekin lankidetzan ari dira. Elkarlan honen bitartez, bermatu nahi dute, zabor elektroniko hori behar bezala birziklatuko dela eta horretan lan egiten duten pertsonen osasuna zainduko dela.

ARIKETA-PROPOSAMENA

DESBERDINTASUNEN JOKOA

Helburuak: Mugikor baten bizi-zikloa aztertzea eta "bidezko" mugikor batekin alderatzea.

Materialak:

- Gatazka-mineralak lantzen dituen **Edukualboan** (ikus loturak hurrengo atalean) eta irudi-katearen proposamenerako erantsitako PDFa:
<http://www.alboan.org/edukualboan/erabiltzen-den.pdf>
eta Fairphoneren webgunea.

- Errotuladorak
- Kartoi meheak

Garapena: Saioaren dinamizatzailerak 3 edo 4 laguneko taldeak egingo ditu. Talde bakoitzari kartoi mehe bat edo papelografo bat emango dio, eta bi marrazki egiteko eskatuko dio.

Lehengoa, "ohiko" telefono mugikor baten balio-bizitza irudikatu beharko dute taldeek. Han nahi dituzten prozesuaren faseak sar ditzakete; fase guztiei edo bakarrari erreparatuz.

Bigarren marrazkian, Fairphonerekin eskatuko zaie gauza bera egin dezaten.

Azkenean, gela kartel/marrazki horiekin dekoratuko da, eta taldeei eskatuko zaie markatzeko bi marrazkien artean, hots, ohiko mugikorraren marrazkiaren eta Fairphone mugikorraren marrazkiaren artean, aurkitu dituzten desberdintasunak.

INFORMAZIO GEHIAGO ESKURATZEKO BITARTEKOAK

🌐 Fairphone webgunea: www.fairphone.com

📖 Edukualboan 9. zk. Gatazka Mineralak:

http://www.educacion.alboan.org/system/card_eus/2456/original/edukualboan09_euskWEB.pdf?1401452962

📄 El Pais-en blogetako iritzi-artikulu bat:

<http://blogs.elpais.com/alterconsumismo/2014/02/mi-telefono-es-un-movil-justo.html>

🌐 ALBOANen kanpaina: www.tecnologialibredeconflicto.org

Fairphone prozesuko kolaboratzaileak:

🌐 e-waste: <http://closingtheloop.eu/>

🌐 Erauzketa: <http://solutions-network.org/site-cfti/>

🌐 Ekoizpena: <http://www.somo.nl/>

ALBOAN

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

-en proiektu bat

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

lortzeagatik

ZURE MUGIKORRAREN BIZITZAREN AMAIERA - E-WASTE, ZABOR ELEKTRONIKOA

Hasi baino lehenago, egin dezagun zabor elektronikoaren edo e-waste delakoaren definizio labur bat. Zabor elektroniko deritzo balio-bizitzaren amaierara iritsi diren, eta, beraz, baztertzen diren, gailu elektriko edo elektronikoen multzoari. Ordenagailu zaharrak, mugikorrak, etxetresna elektrikoak, MP3 erreproduzigailuak, tabletak, USB memoriak, inprimagailuak eta abar izan daitezkeelarik. Batzuk hautsi egiten dira, beste batzuk zaharkituta gelditzen dira teknologiaren aurrerapena dela eta, edo, besterik gabe, gehiago gustatzen zaizkigun ezaugarriak dituen modelo bat ateratzen da. Alegia, mugikorrak zabor elektronikoaren parte bat dira; baina ez dira osagai bakarrak.

Espanian, kalkulatzen da 1.067,40 tona produktu elektroniko merkaturatzen direla urtean, hau da, 23,08 kg pertsonako, eta 832,93 tona hondakin elektroniko sortzen direla, hau da, 18 kg baino gehiago pertsonako.

Arrazoi askok eragiten dute halako zabor elektroniko izugarria, baina, zalantzarik gabe, bi arrazoi nagusi aipa ditzakegu. Kontsumo neurrigabea eta zaharkitzapen programatua, hau da, gailuak asko ez irauteko moduan diseinatzea.

Mugikorre dagokienez, bi kontuk ematen dute atentzioa. Batetik, mugikor baten balio-bizitza 10 urte ingurukoa dela kalkulatzen den arren, 18 hilabete igarotakoan aldatzen da, batez beste (telefonía mugikorraren operadore batzuek iraunkortasun-konpromiso hori ezartzen duten epearekin bat etorritik). Bestetik, nahiz eta mugikor baten elementuen % 90 birziklagarriak izan, oso pertsona gutxi erabakitzen dute hori egitea.

Espanian indarrean dagoen protokoloak urrats hauek ezartzen ditu hondakin elektronikoak eta elektrikoak kudeatzeko. Lehenik, birziklatzeko eta behar bezala kudeatzeko gune egokietara eraman behar ditugu: puntu berdeak, zerbitzu hori ematen duten enpresak, produktu horiek saltzen dizkiguten enpresak berak, eta abar. Bilketa-puntu horietatik tratamendu-instalazioetara bidaltzen dira; horietan, hondakinak tratatu egiten dira, hiru output posible lortzeko (edo, ahal bada, birziklatze-zentroetara bidaltzen dira bigarren bizitza bat emateko). Lehen berriro ere merkatuan sartuko diren birziklatze-frakzioak dira; bigarrena, balorazio energetikoa; eta azkena, ezabatzea.

Baina estatu edo herrialde guztiek ez dituzte horrelako protokoloak; eta nahiz eta Basileako Ituna eta nazioarteko beste lege-esparru batzuk izan, ez dira beti betetzen. Horrela ez denean, hondakin horietako asko Afrikako eta Asiako zenbait lekutara itzultzen dira eta zabortegietan amaitzen dute; han, bertakoek, oso baldintza txarretan eta bere burua gaixotzeko arriskuan jarritik, birziklatzen eta huskeria baten trukean saltzen dituzte.

Zabortegi ezaguneenetako bat Agbogbloshie¹ auzokoa da, Accran, Ghanako hiriburuan. Agbogbloshie ezaguna da zabor elektronikotik ateratzen diren gar eta keengatik. Izan ere, inguruan bizi direnek gailuetako asko erretzen dituzte mineralak lortzeko eta bertako merkatuan saltzeko, eta hori kaltegarria izan daiteke osasunerako. Gero eta ekimen gehiagoren helburua da zabortegi horietan bereizketa beste modu batera egitea, jendearentzat hain arriskutsua izan ez dadin².

¹ <http://www.rtve.es/noticias/20120606/portada-ciberbasura-sin-fronteras/533464.shtml>

² Ezagutu gehiago atalean, ikus Kenya eta emakumeei buruzko bideoa.

ARIKETA-PROPOSAMENA

ZINE-FORUMA ETA MUGIKOR-BILKETA

Zine-forumerako materiala: Proiektagailua, Interneteko konexioa duen ordenagailua, "Comprar, Tirar, comprar" dokumentala.

*Gaztetxoagoentzat, beste aldaera hau erabil daiteke: 'WALL-e' filma. *Lana gidatzeko, erabili helbide honetako unitate didaktikoa:* <http://www.cineddhh.org/unidades-didacticas/wall-e/>

Garapena: Lehenengo dokumentala ikusiko da eta emanaldiaren ondoren, eztabaida bat egingo da.

Mugikorrak biltzeko kanpaina:

Bigarrenik, zuen eskola, auzo edota inguruan mugikorrak batzeko kanpaina bat prestazea proposatzen da. Jarraitu beharreko pausuak doaz ondoren:

- 1.- Eslogan bat bilatzea.
- 2.- Eskola batean bada, kartelak egin daitezke, informazio-orriak prestatu, gurasoekin hitzaldi bat antolatu eta/edo gela batzuetatik pasatu.
- 3.- Mugikorrak biltzeko kutxak prestatu (norberaren diseinua) edo **ALBOAN**i eskatu haren kutxetako bat.
- 4.- Behin kutxak beteta daudenean, edota mugikorrak batzeko epea amaitu denean, **ALBOAN** eko egoitzetako batetara eraman ditzakezue. Bertan, hauek birziklatzeaz eta Kongoko ekialdeko proiektutara bideratzeko baliabideetan bihurtzeaz arduratuko gara.

Eztabaida:

- Noiz eta zergatik aldatzen du jendeak mugikorra?
- Zer egin liteke zabor elektronikoa gutxitzeko?
- Zer aukera ezagutzen dira inguru hurbilean mugikorra birziklatzeko edo emateko?

INFORMAZIO GEHIAGO ESKURATZEKO BITARTEKOAK

- ▶ **Zaharkitzapen programatua** bideoa:

<https://www.youtube.com/watch?v=24CM4g8V6w8>

- ▶ **Tragedia elektronikoa** bideoa:

<https://www.youtube.com/watch?v=jYstVpdj3KU>

- 🌐 **Ingurumen-ministerioaren** webgunea:

<http://www.magrama.gob.es/es/calidad-y-evaluacion-ambiental/temas/prevencion-y-gestion-residuos/flujo/aparatos-electr/>

- 📖 **FUHEMen zabor elektronikoari buruzko** artikulua:

https://www.fuhem.es/media/cdv/file/biblioteca/Boletin_ECOS/25/la-basura-tecnologica_D_LOPEZ_MARIJUAN.pdf

- ▶ **Kenyako emakumeei buruzko bideoa eta albistea:**

http://noticias.efeamerica.com/56_videos/2561543_la-basura-electronica-una-oportunidad-de-negocio-para-las-mujeres-kenianas.html

ALBOAN

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

-en proiektu bat

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

lortzeagatik

KONGOKO ED, MOLIBA MAKAZI

**(EDO NOLA GAINDITU ZAILTASUNAK ELKARREKIN ARRAUN EGINDA,
GARAIK ZILAK IZAN ARREN)**

Kongoko Errepublika Demokratikoa, zoritxarrez, guztiontzat ezaguna da azken bi hamarkadetan herrialdearen ekialdea suntsitzen ari den gatazka armatuagatik, emakumezkoentzako herrialderik txarrena izendatua izateagatik edo azken postuetan egoteagatik Nazio Batuen Garapen Programak urtero argitaratzen duen Giza Garapenaren Indizean.

Baina zifra horiek alde batera utzita, horien atzean, herrialde bat dago, eta, batez ere, beren lurraldearen garapena eraikitzeko gaitasuna duten herritarrek daude. Deshumanizazio-mugen artean bizi diren arren, gai dira begirada jaso eta beste Kongo bat posible dela amets egiteko, eta egunero hori lortzeko lan egiteko. Herrialdearen ikuspuntu zabalago eta positiboago hori islatzen dugu esku artean duzun fitxan.

2006an onartutako konstituzioaren arabera, Kongoko Errepublika Demokratikoa zuzenbidezko estatu bat da, independentea, bakarra eta zatiezina, demokratikoa eta laikoa, eta Kinshasa du hiriburua. Afrikako herrialde handienetako bat da (hedaduraz, Aljeria bakarrik da handiagoa), eta Afrika Erdiko Errepublika, Sudan (Hegoaldekoa), Zambia, Angola, Ruanda, Uganda, Burundi, Tantzania, Kongoko Errepublika eta Angola ditu mugakide. Guztira, 69 milioi pertsona bizi dira bertan, eta Afrikako laugarren herrialde populatuena da. Bertako moneta franko kongoarra da, eta hizkuntza ofiziala, frantsesa. Horrez gain, beste lau hizkuntza nazional hitz egiten dira: lingala, swahilia, tshiluba eta kikongoa.

Lehen esan dugun bezala, Kongoko Errepublika Demokratikoa Afrikako bigarren herrialde handiena da hedaduraz, eta paisaia-mota asko ditu, hegoaldeko sabanatik hasi eta mendien eskualderaino, Afrikako laku handietatik igaroz (pertsona askorentzat, munduko lakurik politenak). Eta ez dugu ahaztu behar oihan tropikala, munduko bigarren handiena baita, Amazoniako oihanaren atzetik. Esan genezake dibertsitate biologiko handieneko herrialdeetako bat dela. Kongon hainbat parke nazional daude, eta horietako 5 Gizateriaren Ondare izendatuak ditu Unescok. Tamalez, gaur egun, gerra dela eta, arriskuko gune gisa daude sailkatuak erakunde horretan.

Faunaren dibertsitatea ere handia da. KEDn bizi diren zenbait espezie oso bitxiak dira, eta batzuk, gainera, herrialde horretan bakarrik aurkitu daitezke; esate baterako, hauek: okapia, mendi-gorila (Gorilak laino artean filmagatik ezagunak), bonoboa, txinpantze arrunta edo Kongoko pauma.

*Nolanahi ere, aniztasun hori ez da ingurumen-kontuetara mugatzen;
kultura-aniztasuna ere nabarmena baita. **250 talde etniko inguru daude,
eta kalkulatzen da 242 hizkuntza hitz egiten direla.***

Kulturari dagokionez, zailtasuna gaitzat hartu duten eta beste herrialde bat eraikitzeko gogoia inspirazio-iturri duten zenbait artistaz hitz egin dezakegu, eta horiez baliatu Kongoko ekialdean gertatzen dena erakusteko eta salatzeke. Zenbait adibide aipatuko ditugu: Cheri Cherin pintoreak Guggenheimen erakutsi zuen bere obra 2006an; Julie Djikey artista performistak performanceak erabiltzen ditu kutsadura salatzeke eta haren aurka egiteko; Freddy Tsimba eskultoreak herrialdearen egoera ezagutarazi nahi du eskulturen bidez; eta Kpou Ambitiri dantza-taldeak dantza tradizionalatik bizitzeko modua lortu du, gerratik ihes egin eta gero. Beste artista batzuk, berriz, herrialdean bakea lortzearen kantatzeko eta dantzatzeko elkartu dira.

Azkenik, hemen duzue Uele ibaiko arrantzaletan batzuen abesti baten mezua; abestia sehaska-kantu gisa kantatzen da gaur egun, eta Gatazkari Gabeko Teknologia kanpainaren espiritua biltzen du¹:

Kondairaren arabera, arrantzaletan haiek ontzian atera ziren arrantza egitera; baina itzultzekoan, ezer arrantzatu ez zuten, beste leku batera joatea erabaki zuten; bidea kantuan egin zuten, Kasai jainkoari laguntza eske. Ibaia korrontea handiegia zen, ordea, eta ezin zuten gaingitu. Orduan, Benguela jainkoari eskatu zioten laguntza, arbasoen espirituekin bitartekotza-lanak egiten zituen jainkoari.

Abestiak adierazi nahi digu ezen, bidea zaila izan arren, arrainik ez egon arren, korrontea handia izan arren, elkarrekin egiten badugu arraun, gure helburua lortuko dugula.

¹ www.gatazkari gabekoteknologia.org

ARIKETA-PROPOSAMENA

MOLIBA MAKASI

Helburua: Artearen ahalmena ikusaraztea, une latzak gainditzeko laguntzeko.

1. proposamena: Moliba Makasi abestia.

Kanpainan zehar aurkeztuko dizuegun gaia latza da, eta inork ez du esango ez diola axola. Jarduera honen bidez, nabarmendu nahi dugu musikak ahalmen handia duela gure espiritua une latzetan baretzea lortzeko. Era berean, musika lagungarri izan dakiguke ekinean jarraitzeko indarra eta inspirazioa izateko, eta aldaketa erdiesteko.

Parte-hartzaileei eskatuko diegu biribilean jartzeko, eta beren aulkietan edo lurrean esertzeko, begiak itxita dituztela. Isiltasunean eta jarrera erosoan daudela, eskatuko diegu arreta amasketan jartzeko. Ariketak bi zati ditu.

Lehenengoan, kanpainaren trailerra entzungo dugu: errealitate lazgarri bat erakutsiko digu bideo horrek, eta barnea "astindu" diezaguke. Lehen bideo hori ikusitakoan, barnean hautematen dugun sentimendua paper batean idatziko dugu.

Bigarren zatian, Molimba Makasi abestia jarriko dugu, eta parte-hartzaileei esango diegu arreta amasketan jartzeko, soinuak, musika, ahotsak... entzuteko.

Abestia amaitzen denean, barnean duten sentimendua adierazten duen hitza idatzi behar dute. Ondoren, elkarri kontatu diezaiekete nola bizi duten aldaketa, lasaitzen, hobeto sentitzen, lagundu dien. Amaitzeko, abestiaren kondaira kontatuko dugu.

Materialak:

- ⇒ Baobab-eko abestien CDa
- ⇒ <https://www.youtube.com/watch?v=dhSHmx9o4Kg>
- ⇒ Erreproduzitailea edota; bozgorailuak eta Interneteko konexioa dituen ordenagailu bat.

2. proposamena:

Bigarren aukera, fitxan aipatzen diren artistei buruzko informazioa bilatzea da. Ondoren obra bat hautatu, eta erakusteko leku bat aurkitu. Erakusketa bat egingo dugu obra guztiekin; haietako bakoitzaren ondoan, kaxa huts bat eta orriak eta boligrafoak utziko ditugu, erakusketara joaten diren pertsonak idatz dezaten obra nola interpretatzen duten, edo zer sentimendu eragin dien; gero, orria kaxan sartuko dute, izena eman gabe.

Materialak:

- ⇒ Boligrafoak
- ⇒ Kaxa hutsak
- ⇒ Erakusteko elementuak

INFORMAZIO GEHIAGO ESKURATZEKO BITARTEKOAK

"Canciones y nanas de Baobab" liburua:

<http://editorialkokinos.com/canciones-infantiles-y-nanas-del-baobab/>

"Because I am happy": <https://www.youtube.com/watch?v=fq1uN2jbPlg>

"Stop a la guerra": <https://www.youtube.com/watch?v=cOhG0BifURE#t=55>

Atzerri Gaietarako Ministerioko fitxa:

http://www.exteriores.gob.es/Documents/FichasPais/CONGOKINSHASA_FICHA%20PAIS.pdf

Kinshashako kultura-egoera berriaz National Geographic-en artikulua:

http://www.nationalgeographic.com.es/articulo/ng_magazine/reportajes/8765/kinshasa_pulso_urbano_del_congo.html#gallery-15

ALBOAN

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

-en proiektu bat

GATAZKARIK
GABEKO
TEKNOLOGIA

lortzeagatik

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

WALIKALE

KONTSUMO ARDURATSUARI BURUZKO BIDEO-JOKOA.

ALBOANek www.walikale.org izeneko tresna pedagogikoa sortu du, Gatazkari Gabeko Teknologia izeneko kanpainaren esparruan, eta www.tecnologialibredeconflicto.org atarian eskuragarri dauden gainerako heziketa-baliabideei eta ikus-entzunezko baliabideei gehitzen zaie.

Gure gailu elektronikoetan materia eta lehengai ugari daude, eta, horien artean, "gatazka mineralak"*, izenekoak; hau da, tantalioa, tungstenoa, eztainua (ingelesez 3T esaten zaie) eta urrea. Kongoko Errepublika Demokratikoaren ekialdetik eta Aintzira Handien eskualdetik ekartzen dituzte mineral horiek.

Gailu horiek kontsumo-fasera, gure patriketara, iristeko egiten duten bidaian aurrera egin ahala, erreparatuko dugu tresna elektronikoaren enpresa fabrikatzaileen hornidura-kateak beste puntu geografiko batzuetan (hala nola Asian) elikatzen direla, eta desberdintasuna eta lan-esplotazioa eragiten dutela.

Gailu elektronikoaren bizitza baliagarria amaitzean, hondakin-fasea dator. Fase horretan, hondakin elektroniko asko berriz ere Afrikako eta Asiako leku batzuetara itzultzen dira, eta, hala, zabortege ikaragarriak sortzen dituzte. Horren ondorioz, tokiko biztanleriak zabortege horietan bizi behar du urritasun handiko baldintzetan.

Flying Dodosek eta ALBOANek sortu dute www.walikale.org doako jokoa, Bilboko Udaren lankidetzari esker, heziketa-fitxa hau garatzeko. Jokoa helburua da gazteengan galdera hauen inguruko hausnarketa sortzea:

- Zer bizitza-ziklo du telefono mugikor batek?
- Zer giza baldintzatan eta lan-baldintzatan fabrikatzen da teknologia?
- Zein da gailu elektronikoaren alderdi ezkutua?
- Zer modu berezitan dute eragina giza eskubideen zenbait urraketek tresna teknologikoaren hornidura-kateetan lan egiten duten emakumeen bizitzetan?

Planeta osoan barrena gidatutako bidaia baten bidez, "Fakephone 6" izeneko gezurrezko telefono mugikorraren fabrikazioan lan egiten duten zenbait pertsonaia ezagutuko ditugu. Pertsonaiekin hitz eginez eta zenbait minijoko gaintzen lagunduz, telefono baten ibilbide konplexua argitzen joan beharko dugu, Kongoko Errepublika Demokratikoko meatzeetatik haren bizitza-zikloaren amaierara arte, hau da, zabortege elektronikoetara arte.

Hala, kontsumo-eredu konpulsibo baten ordean, jokoak kontsumo-jarraibide jasagarriago batzuk proposatzen ditu, non erabiltzaileak kontzientziatuta dauden gailu berri bakoitzaren ekoizpenak dakarren giza eta ingurumen-kostuarekin. Jokoak ezaugarri nagusi hauek ditu:

- 11 eta 14 urte arteko pertsonentzat da. "Cartoon" erako estetika du, eta, horri esker, jokoak erakargarriagoa da adin-tarte horrentzat. Dena dela, landu beharreko gaiari buruzko aurretiko informaziorik ez duen edozein adinetako pertsonak erabil dezakete.

- Kongoren ekialdeko biztanleriaren bizi-baldintzekiko enpatia garatzeko tresna bat da. Pertsona horien egoera identifikatzeko gako-sentimendu gisa, egoera horrek sortutako inpotentzia eta babes-gabezia sentimenduez baliatuko da.

- Jokoa erabiltzean agertutako errealtateak aldatzeak berekin

dakarren erronkari buruz hausnartzea sustatzen du lehen pertsonan.

- Jokoa gaintzeko, gutxi gorabehera, 50 minutu behar dira. Ikasgelan jokatzeke ezin hobea da, bai eta klase ondoko saio batean ere, jokoan ikusitako alderdiei buruz hausnartzeko.

- HTML5 online joko bat da. Beraz, edozein ordenagailu eta telefono mugikor motaren bidez erabil daiteke, deskargatu behar gabe eta kanpoko plugik gabe.

- Zenbait minijokoz osatuta dago, errepikakorra gerta ez dadin, eta zailtasun-maila orekatua du, osorik egitea erronka bat den arren,

kalkulatutako denboran amaitzeko modukoa izateko.

- Euskaraz eta espainieraz eskura daiteke.

- Kontrol-puntuaren sistema bat du. Hala, ez da beharrezkoa saio bakar batean bukatzea jokoak. Beranduago buka daiteke utzi zen lekutik berriz hasita.

- Hornidura-katean genero-arrazioetatik izaten diren desberdintasunak identifikatzeko eta ohartarazteko da.

- Gazte taldeei eragin-ekintza zehatzak proposatzen zaizkie, jokoak azaldutako zenbait errealtate azpimarratzeko.

* **Gatazkako mineralak:** Kontsultatu "Gatazka mineralak definitzen" heziketa-fitxa <http://www.tecnologialibredeconflicto.org/Fichas/file01-en.pdf>

INFORMAZIO GEHIAGO LORTZEKO BALIABIDEAK

Kanpainaren web-orria: <http://www.tecnologialibredeconflicto.org>

ALBOANen heziketa-baliabideen web-orria: <http://mated2.alboan.efaber.net/eu>

Edukialboan aldizkariaren 9. alea: Gatazkako mineralak <http://mated2.alboan.efaber.net/eu/documents/311>

Gatazkari gabeko teknologia heziketa-fitxak eta -posterrak: <http://www.tecnologialibredeconflicto.org/eu/hezkuntza-materialak/>

-en proiektu bat

lortzeagatik

Laguntzaile:

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

www.gatazkari gabeko teknologia.org

UDALA
AYUNTAMIENTO

LURRA ETA EMAKUMEAK BEREN BURUA DEFENDATZEN

Beste fitxa batzuetan jada aipatu dugu nolako lotura dagoen gure gailu elektronikoen, gure kontsumo-ereduaren eta gure kontsumo-eredu horrek munduko beste toki batzuetan duen eraginaren artean. Lotura horiek funtsezko bi premisa dituen sistema ekonomiko, sozial eta kultural batean oinarrituta daude: lehen premisa da uste izatea, hazkunde ekonomikoa mugagabea dela, beste modu batean esanda, mugarik gabe ekoitz dezakegula, gure planeta amaikorra dela kontuan hartu gabe; bigarren premisa da uste izatea naturarekin eta emakumeekin nagusitasun- eta doakotasun-harremanak ditugula eta, horregatik, gauza/objektu bihurtzea: naturak lehengaiak ematen dizkigu eta sistemari sobratzen zaizkion hondakinak jaso behar ditu eta, halaber, emakumeek doako ekoizpen-lana eginez eskulana sortzen dute, eta sistemarako kontsumitzaileak dira, bai eta adinagatik, gaixotasunagatik edo bestelako egoerengatik jada ekoitzi ezin duten gorputz ahulen zaintzaileak ere.

Sistema horrek, kapitalismoak (patriarkatuaren adierazpena), bizitza kapital-metaketen mende ipintzen duen garapen-eredu bat zabaltzen eta defendatzen du. Esate baterako, **estraktibismoan oinarritutako ekonomiek lehengai-hornitzaile soiltzat hartzen dute natura, menderagarritzat, ustiagarritzat, hirien premien mende kotzat, eta naturaren irudi hori sustatzen dute**; gainera, nagusitasun-harreman hori gizarte osora zabaltzen da: gizakiak eskulan merketzat hartzen dira eta, horrenbestez, oinarritzko giza eskubideak urratzen dira.

Aldi berean, erauzketan oinarritutako eredu horrek hautsi egiten ditu komunitateek lurraldearekin dituzten loturak, lurraldea egoteko eta izateko toki den aldetik, bizitza eusteko, identitateak eta mundu-ikuskerak sortzeko eta transmititzeko eta harremanak birstortzeko leku den aldetik. Natura desjabetze- eta hondatze-prozesu horrek eragin handiagoa du emakumeengan, batetik, ez direlako egoten lurra erabilerari buruzko erabakiak hartzeko guneetan eta, bestetik, identitatea zaintzeko eta transmititzeko eginkizuna eman ohi zaielako. Landatzeko lurrik gabe, nor izateko aukerarik gabe, bizitzari eusteko lana are gogorragoa da.

Horrez gainera, naturako ondasunak kontrolatzearekin loturiko gatazken ondorioz, emakumeen kontrako eta haien gorputzen kontrako indarkeriak gora egiten du, eta horren adibide da, esate baterako, indarkeria sexuala gerra-arma gisa erabiltzea¹; bi dimentsio ditu fenomeno horrek: batetik, gizabanakoa menderatzen da, sexu-abusuen bitartez izua sortuz; bestetik, kolektiboei ere erasotzen zaie, komunitate etsai osoa makurrarazteko ere egiten baitira sexu-abusuak. Bi alderdi horiek ezin dira ulertu argi izan gabe emakumearen gorputza gizonen eta gizartearen jabetzat hartzen dela eta, horrenbestez, umiliazio- eta botere-mezu bat transmititzeko baliabide gisa erabiltzen dela. Hala, gudu-zelaia trintxeretatik emakumeen gorputzetara igarotzen da.

Errealitate horri aurre egiteko, 90eko hamarkadan feminismoa ulertzeko modu bat agertu zen Boliviako aimara komunitateetan; laster, Latinoamerika osora zabaldu zen pentsamolde hori. Korrante horri *feminismo komunitario* deritza. Feminismo komunitarioak aldarrikatzen duenez, inkoherentzia hutsa da, lurralde/lur bat ustiaketaren aurka defendatzen ari garela, bortxatutako emakumeen gorputzak kontuan ez hartzea. Eta zera defendatzen du: "lurra eta emakumeak ez gara garaitzeko lurralde bat".

Proiektu estraktibisten kontrako mugimendu feminista horiek borrokarako eta politikarako iruditeria berri bat eratu dute, emakumearen gorputza lehendabizi defendatu beharreko lurraldetzat hartzen duena. Eta berrinterpretazio horren arabera, lurraldeen subiranotasuna eta autodeterminazioa urrunago doa, emakumeen gorputzekin lotzeraino². Hala, mugimendu horiek agenda publikora eramaten dute arazo hori; hots, aldarrikatzen dute ezinbestean salatu eta baztertu behar dela emakumeen gorputzaren eta naturaren ikuspegi patriarkal hori (emakumeen gorputza eta natura sakrifika daitezkeen lurraldeak direlako pentsaera). **Esangura horrek ezkutatzen duen logika botere androzentrikoan funtsatuta dago, eta naturaren eta emakumeen aurkako indarkeria hori minimizatu eta ikusezin bihurtzen du. Menderatze-dinamika horiei aurre egiteko, feminismo komunitarioaren borroka ezinbestean itzuli nahi die eragile izateko gaitasuna naturari eta emakumeei, berriz ere subjektu politiko bihurtuta.**

¹ Ikus 04 fitxa: Sexu-indarkeria gatazketan

<https://www.tecnologialibredeconflicto.org/eu/blog/2014/10/29/sexu-indarkeria-gatazketan/>

² Gator, Miriam: *El feminismo reactiva la lucha contra el 'extractivismo' en América Latina*;

<http://www.lamarea.com/2014/02/17/ecuador-extractivismo-mujeres/>

Planteamendu horretan oinarrituta, emakumeen gorputzak erresistentzia-gorputz ere bihurtzen dira. Gorputz ahaldunduak eta menderakaitzak, beren lurraldeak, lurralde/lurrak eta lurralde/gorputzak suntsitzen dituzten megameatzaritzako proiektuen kontrako borrokaren lehen lerroan ipintzen direnak. Emakume asko dira nabarmentzekoak, hala nola Berta Cáceres, Máxima Acuña de Chaupe, La Puyako emakume anonimoak eta Kolonbiako wayuu emakumeak: antolatu egiten dira, lurraldea defendatzeko erresistentzia-sareak sortzen dituzte, eta lurraldeei beste modu batean begira diezaiegula eta erdigunean bizia ipin dezagula eskatzen digute.

JARDUERA-PROPOSAMENA

GURE GORPUTZAZ JABETZEA

Jarduera honetan naturara irtetea proposatzen dizuegu, eta zuen gorputzari erabateko arreta jartzeko unetxo bat hartzea.

Irten kalera eta ibili, mantso ibili, besterik ez. Ipini arreta zure gorputzaren mugimenduari; bereziki, erreparatu zure oinek nola ukitzen duten lurra, nola hartzen duzun amasa, eta nolakoak diren inguruko estimuluak. Ez ibili leku jakin batera irteteko, ibiltze hutsaz goatzeko baizik, zure gorputzarekiko loturaz eta zure gorputzak naturarekin duen loturaz goatzeko.

Ibiltzen ari zarela, erabat jabetu behar duzu horretaz guztiaz. Normalean, gorputza inertzia hutsez mugitzen dugu, mekanikoki. Paseatzean, korrika egitean, ibiltzean, ez gara jabetzen gure gorputzaz.

Adi erreparatu zure gorputzaren mugimenduei. Gure ekintza guztiez erabat jabetuta jokatu beharko genuke beti. Behatu zure pantaila mentaletik igarotzen den pentsamendu orori, izan zure pentsamendu guztien ikusle. Izan zure bihotzeko pantailatik igarotzen den emozio ororen lekuko. Ez zaitez sartu, ez zaitez identifikatu, ez baloratu zer den ona eta zer txarra.

Orain, hasi geldiro ibiltzen, oso urrats txikiak eginda. Bizkor ibiltzen hasten bazara, nahastea sortuko duzu eta atzeratu egingo zara; presa gutxiagoz ibiltzen bazara, berriz, lasterrago iritsiko zaizkizu emaitzak; jarraitu astiro ibiltzen.

Kontzentratu oinetan, besterik ez, eta sentitu zure oinaren zati guztiak lurra zapaltzen dutenean...

15 edo 20 minutu geroago, egin gogoeta honako hauei buruz:

Nabaritu al duzu tentsiorik edo zailtasunik zugan?
Zer gertatu da (gertaerak, jarrerak, emozioak)?
Zerbaitek harritu al zaitu?
Nola sentitzen zara orain?

Azaldu taldeari.

INFORMAZIO GEHIAGO IZATEKO BALIABIDEAK:

- Feminismo komunitarioari buruz:
 <http://mujeresdelmundobabel.org/files/2013/11/Julieta-Paredes-Hilando-Fino-desde-el-Fem-Comunitario.pdf>
- Indarkeria sexuala gerra-arma gisa erabiltzeari buruz:
 <https://es.globalvoices.org/2014/11/20/la-violencia-sexual-como-arma-de-guerra/>
- Lurraldeak defendatzen dituzten emakumeei buruzko webguneak:
 <https://escuelamujerymineria.wordpress.com/page/14/>
- <https://territorioyfeminismos.org/2014/10/15/encuentro-de-mujeres-frente-al-extractivismo-y-al-cambio-climatico>
- Lurraldeak defendatzen dituzten emakumeei buruzko bideoa:
 https://www.youtube.com/watch?v=FieRWo6_y0A
- <http://www.tecnologialibredeconflicto.org/que-es-tlc/>
- Villillas Ariño, María: La violencia sexual como arma de guerra. Septiembre de 2010 Quaderns de Construcció de Pau, 15.
 2010eko iraila: http://escolapau.uab.es/img/qcp/violencia_sexual_guerra.pdf

-en proiektu bat

lortzearen alde

Laguntzaileak:

ALBOAN

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

Gipuzkoako
Foru Aldundia
Diputación Foral
de Gipuzkoa

Donostiako Udala
Ayuntamiento de San Sebastián

Lankidetzta Bulegoa
Negociado de Cooperación

EMAKUMEAK BEREN ESKUBIDEEN DEFENTSAN

Hogei urtetik gora dira Kongoko Errepublika Demokratikoa (K.E.D.) gerran dagoela. Mineralen kontrola bereganatzeko interes ekonomikoek elikatzen dute borroka hori¹, eta emakumeak gatazka horren lakra jasaten ari dira, sexu-indarkeria armatzat erabiltzen baita, eta, hala emakumeak makurrarazi eta eskubiderik eta justiziarik gabeko bizitzara kondenatzen dira.

Huts egite larria da tokiko problema dela pentsatzea. Horrelako gatazken eta sexu-indarkeriaren eta baliabide naturalen kontrolaren arteko loturak ez du soilik K.E.D.-an eragiten²; aitzitik, nazioarteko dimentsioa du. Mineralean erauzketa kontrolatzen duten mafiek nazioarteko merkataritza-sareen babesean jarduten dute, sare horiek erosten baitituzte mineral horiek jatorri-ziurtagiririk eskatu gabe. Arrazoi ekonomikoengatik egiten dute batez ere, eta begiak ixten dituzte lehengai horien atzean dagoen errealitatearen aurrean, sare horientzat garrantzitsuena teknologia berrien industria bermatuko duten mineralak eskuratzea baita. Arazoaren ardura, beraz, nazioarteko komunitate osoarena eta gizarte osoarena da; izan ere, gu guztiok gara azken produktuaren balizko kontsumitzaileak.

K.E.D.-an emakumeek asmo irmoa dute egoera lazgarri horri amaiera emateko, eta horretarako, **hainbat ekimen bultzatu dituzte, irtenbideak bilatzeko eta haientzat zentzu positiboan etorkizun hobea eraikitzeko helburu argiarekin**; izan ere, emakumeen etorkizuna hobea den heinean, **haien familiena, komunitateena** eta, oro har, bizi diren herrialdearena ere hobea izango da. Arazoa bere osotasunean desagerrarazteko ari dira lanean, gerrako armatzat erabiltzen den sexu-indarkeria **agerian utziz**, egiazko **justizia** eta erreparazioa eskatuz, nazioarteko komunitatearen **atxikimendua** bilatuz eta mineralen gatazkan komunitate horrek duen **erantzukizun bateratua** aldarrikatuz.

Kongoko emakumeek eginkizun eta rol garrantzitsua izan dute K.E.D.-an bakea eta segurtasuna berriro ezartzeko borrokan. Hainbat mobilizazio egin dituzte egoera okerreanean dauden pertsonen laguntzeko, eta, era berean, bakearen aldeko aldarria gidatu dute herrialdean bertan, eskualdean eta nazioartean. Modu aktiboan hartu zuten parte Gomako bake-elkarriketetan, Iparraldeko Kivu probintzian, eta elkarriketa horiei esker, bake-hitzarmenak sinatu zituzten gobernuak eta talde armatuak. Aurrez, sexu-indarkeriei buruzko lege nazional bat egitearen alde jardun zuten emakumeek borrokan³.

Congolese Women's Caucus (Kongoko Emakumeen Taldeak) kolektiboak emakumeen ordezkari talde bat bildu zuen 2002ko Kongo-arteko Elkarriketan, bi helburu nagusirekin: adierazpen ofizial bat lantzea eta **Nazio Batuen Segurtasun Kontseiluaren 1325 Ebazpena ezartzen lagunduko zuen ekintza-plan bat** prestatzea⁴. Talde horren lana lagungarri izan zen Kongoko emakumeek gizartearen alde egin zezaketen eta egin behar zuten lanari buruzko kontzientziakzioa areagotzeko, eta emakume asko animatu ziren mobilizazioetara.

Afrikan beste inon baino handiagoa da **emakume elkarte**en kopurua K.E.D.-an. Elkarte horiek funtsezko lana egiten dute gatazkari konponbidea emateko ahaleginean, eta eremu seguruak sortzen dituzte, emakumeak babestuta eta eroso senti daitezten horietan.

Eremu horietatik hainbat alderdi jorratzen dituzte, **emakumeek herrialde horretan dituzten arazoei erantzun osoa eman ahal izateko**. Hauek dira jorratutako alderdietako batzuk: **osasuna, arreta psikologikoa, hezkuntza, aholkularitza eta laguntza juridikoa, arazoak salatzea eta bistaratzea, gizartearen inplikazioa, iritzi publikoaren mobilizazioa**, etab.

Elkarte horien buruan emakume adoretsuak daude, emakume guztien eskubideen aldeko borrokan beren bizitza arriskuan jartzen duten ekintzaileak. Antolatutako emakume horiek borrokaren eredu dira. Emakume izatea beste inon baino gogorragoa den herrialdean, ahotsa goratu eta duintasuna eta bakea aldarrikatzen dute.

K.E.D.-ko emakumeek beren helburua lortzeko –bakea, justizia eta duintasuna eskuratzeko, alegia–, nazioarteko komunitate osoaren atxikimendu eta babes erabatekoa eta masiboa behar dute. Zer egin dezakezu zuk?

¹ Ikusi 01. fitxa

² Ikusi 01. eta 04. fitxak

³ <https://www.diagonalperiodico.net/global/21079-16-dias-contra-la-violencia-sexual-la-republica-democratica-del-congo.html>

⁴ Ikusi 04. fitxa

JARDUERA PROPOSAMENA

ROL PLAYING: EKINTZAILEEN ARTEKO ELKARRIZKETA

K.E.D.-ko emakumeen elkarte batzuen berri jakin ondoren, egin zure inguruko emakume ekintzaileen elkarten mapaketa bat. Zer gairen inguruan egiten dute lan?

Bi pertsona hautatuko ditugu: batek Kongoko ekintzaile bat ordezkatzeko du, eta beste pertsonak, bertako ekintzaile bat. Beijing plataformaren agenda bateratua oinarritzat hartuta, galdera hauen inguruan hitz egiteko eskatuko diegu: Agendako zer gai ari dira lantzen? Zer erantzun ematen ari dira beren testuinguru jakinetatik? Zer-nolako eragina dute haien erantzunek errealitate globalean? Zer gertatzen da urruneko beste testuinguru batzuetan?

Kezka berezia sortzen duten 12 arlo Beijingo Ekintza Plataforma

Emakumeak eta ingurumena

Emakumeak boterean
eta erabakiak hartzeko jardunean

Neskak

Emakumeak eta ekonomia

Emakumeen giza eskubideak

Emakumeen hezkuntza
eta gaikuntza

Emakumeen aurkako indarkeria

Emakumeak eta Pobrezia

Emakumeen aurrerabiderako
mekanismo instituzionalak

Emakumeak eta osasuna

Emakumeak eta gatazka armatuak

Emakumeak eta hedabideak

ON LINE BALIABIDEAK

- <http://www.peacewomen.org/>
- <http://www.beautyinthemiddle.org/>
- <http://4genderjustice.org/>
- <http://www.unwomen.org/es/news/in-focus/csw59/feature-stories>
- www.beijing20.unwomen.org
- <http://www.unwomen.org/es/news/in-focus/csw59/feature-stories#conflict>
- <http://beijing20.unwomen.org/es/in-focus/evaw1325>
- <http://www.unwomen.org/es/what-we-do/peace-and-security1325+15>
- <http://www.unwomen.org/es/news/in-focus/women-peace-security>

-en proiektu bat

lortzearen alde

Laguntzaileak:

Jesuitek bultzatutako Fundazioa
www.alboan.org

www.gatazkarikgabekoteknologia.org

Gipuzkoako
Foru Aldundia
Diputación Foral
de Gipuzkoa

Donostiako Udala
Ayuntamiento de San Sebastián

Lankidetzta Bulegoa
Negociado de Cooperación

BERTA CÁCERES: IBAIEN ZAINDARIA

EMAKUME INDIGENAK ETA LURRALDEAREN DEFENTSA HONDURASEN

Berta Cáceres Hondurasko aktibistak Goldman Ingurumen Saria jaso zuen 2015eko apirilean. Saria, "Nobel berde" gisa ezaguna dena, Lenca herri indigenaren eskubideak aldezteagatik eman zioten, eta bereziki Hondurasko lurralde lenketan proiektu hidroelektrikoak eraikitzearen aurka borrokatzeagatik.

Saria jaso eta urtebetera bi sikariok bere etxean hil zuten, La Esperanza, Hondurasen. Berdin zion anibalista ezaguna izatea, bai bere herrialdean, non Hondurasko Elkarte Herrikoia eta Indigenen Gizarte Batzordearen (COPINH) eraketan parte hartu baitzuen, bai atzerrian, non bere irudia nabarmentzen zuten. Giza Eskubideen Gorte Interamerikarrak ezarritako kautelazko babes-neurriek ere ezin izan zuten bere hilketa saihestu, Bertari zuzendutako mehatxuak salatu ondoren.

Hiltzeko arrazoia hauxe izan zen: Lenca herria ez zegoen ados Gualcarque ibaian Agua Zarca presa eraikitzeko proiektuarekin, izan ere, haien ibai hori sakratua zen. Hondurasko gobernuak proiektu hori onetsi zuen, Lencako herriak aurretik libreki eta informazioa emanez galdetzeko zuen eskubidea urratuz.

Herri indigenen kontsultarako eskubidea Lanaren Nazioarteko Erakundearen 169. Konbentzioak babesten du. Hondurasko estatuak, 1995. urtean konbentzio hori berretsi bazuen ere, sistematikoki ez du bete. 2010. urtean bakarrik erkidego indigenei eragiten zieten 21 proiektu hidroelektrikoei baimena eman zien, aurretik inolako kontsulta-prozesurik egin gabe.

Agua Zarca presak gehien eragindako erkidegoa Blanco ibaiko biztanleak izan ziren, eta hitzik ez zutenez, proiektuaren hasierako faseetan protesta ugari egin zituzten Lenca herrikoek. COPINH erakundearen eta erkidegoko liderren laguntzarekin (horien artean Berta zegoela), zenbait urtetan mobilizazioak egin ondoren, Txinako Sinohydro enpresak, munduko enpresa hidroelektrikorik handienetako bat zenak, eta bertako Desarrollos Energéticos SA enpresak, proiektua denboraldi batean etengo zutela jakinarazi zuten, berriro aztertzeko.

Baina horrek ondorio latzak izan zituen. Bertarena kasurik ezagunena izan bazen ere, eta gizarte zibil orokorrean haserrikeria handiena eragin zuena izan arren, bere hilketa ez zen izan Agua Zarca presaren eraikitzearekin loturiko lehen hilketa, ezta azkena ere. 2012. eta 2014. urteen artean Lencako 9 indigena hil zituzten¹. Etengabe egon dira mehatxuak eta larderiak, harrezkero eta gaur egun arte. Berta Cáceres hil eta hamar egun geroago, nazioarteko hedabideak oraindik gertaeraren berri ematen ari zirenean, Nelson García hil zuten, COPINH erakundeko kideetako bat zena, huste batengatik protesta egiten ari zenean.

Hala ere, Bertaren heriotzak ez zuen lortu isiltzea, izan ere, herrialdea astindu eta nazioarteko iritzi publikoa hunkitu egin zuen. Hilketaren ondoren egunetan #BertaVive hastaga zabaldu zen gizarte-sareetan, Agua Zarca kasuaren berri emateko, justizia eskatzeko eta Bertaren senideekin solidaritatea agertzeko, izan ere, lau alaba utzi zituen umezurtz. Horrez gain, Lenca herriak bere defendatzaile baliotsuenetako bat ere galdu zuen: Berta, «Ibaien zaindaria». Fitxa honen atzealdean bere historia ezagutzeko aukera izango duzu.

¹RADIO PROGRESO. «Impunidad reina en asesinatos de indígena». 2014ko ekainaren 6. Hemen: <http://radioprogreso.net/index.php/comunicaciones/noticias/item/1001-impunidad-reina-en-asesinatos-de-ind%C3%ADgenas>. [Azken bisita: 2016ko irailaren 14].

JARDUERA PROPOSAMENA

EZAGUTU BERTAREN HISTORIA

Helburuak: Berta Cáceresen historia zehatzaren bidez, herri indigenek Hondurasko proiektu hidroelektriko eta erauzketa industrien aurrerapenaren aurrean duten ahultasun-egoera ezagutzea.

Hondurasko ingurumen-gatazken ezaugarriak eta haien egiturazko arrazoiak jakiteko, emakume indigenek lurraldearen defentsan duten eginkizunari bereziki erreparatuz.

Jarduera: Bertaren borrokari, hilketari eta ondareari buruzko hiru bideo labur ikustea proposatzen dugu. Ondoren, jardueran parte hartu duten pertsonen hausnarketa libre egin dezakete, edo dinamizatzailleak zuzen dezake, beharago dauden galderak eginez. Bloke bakoitzaren iraupena 20 eta 30 minutu artekoa izango da.

1 BERTA CÁCERES: CON SUS PROPIAS PALABRAS

🕒 3:17 min 📺 Skylight (2016)

<https://www.youtube.com/watch?v=dVKBYbZXCvg>

Zer harreman du Lenca herriak lurrarekin? Zer esan nahi du beraientzat?

Zer eginkizun dute emakumeek herri indigenek lurraldearen defentsan egindako borrokan?

Eztabaida aberasteko, "testuinguru patriarkaletan dauden emakume defendatzaileei" buruzko Oxfam-Internacional erakundearen informazio-oharraren 4. puntua (2016) irakurtzea eska daiteke.

2 "BERTA Y RÍO BLANCO" "La Guardiania de los Ríos" dokumentalaren laburpena.

🕒 4:14 min 📺 Eric - Radio Progreso (2016)

https://www.youtube.com/watch?v=_fZ5-MlZqk

Zer gerta dakieke Hondurasko lurra eta ibaiak defendatzen dituztenei? Zergatik egiten dute?

Nortzuk egon ziren Bertaren hilketaren atzetik? Epaitu dituzte?

Taldea bitan bana daiteke, eta alde batetik, Bertaren hilketari buruzko Global Witnessen txostenaren (2017, 13-16 or.) 2. kasu azterketa irakurtzea eska dezakezu; bestetik, hiltzaileei epaiketaren hasierari buruzko Eldiario.es web-orriko berria irakurtzea.

3 "LA SEMILLA DE BERTA EN CASA" "La Guardiania de los Ríos" dokumentalaren laburpen bat.

🕒 5:49 min 📺 Eric - Radio Progreso (2016)

<https://www.youtube.com/watch?v=YooWV1VCz-c&t=182s>

Zer izan da zuretzat deigarria Bertaren alabek eta amak esandako gauzetatik?

Zer egingo zenuke zuk haien lekuan?

Bideoa ikusteaz gain, Berria-ko artikulua irakur dezakezu, Bertaren alabek ahaztearen aurka daramaten borrokari buruzkoa dena.

INFORMAZIOA HANDITZEKO BALIABIDEAK

- 🌐 Web-orria **Global Witness**, Honduras: el país más peligroso del mundo para defender el planeta. Ikusi 2. kasu-azterketa, Bertaren hilketari buruzkoa (13-16. or.). <https://www.globalwitness.org/fr/campaigns/environmental-activists/honduras-el-pa%C3%ADs-m%C3%A1s-peligroso-del-mundo-para-el-activismo-ambiental/>
- 📄 **Oxfam-Internacional** erakundearen informazio-oharra (2016): "El riesgo de defender". <https://www.oxfamintermon.org/es/documentos/27/10/16/riesgo-de-defender>
- 📄 Berria "Botereari traba egiteagatik hil zuten Berta Cáceres" https://www.berria.eus/paperekoa/1781/014/001/2017-03-25/botereari_traba_egiteagatik_hil_zuten_berta_caceres.htm
- 📄 Berria **Eldiario.es**, "Arranca en Honduras el juicio por el asesinato de Berta Cáceres"

-en proiektu bat

lortzeagatik

Finantzatuta

INDIGENEN BIZIMODU ONA ETA INGURUMEN-GATAZKAK HONDURASEN

«Gure mundu-ikuskeretan, lurretik, uretatik eta artotik sortu garen izakiak gara. Ibaien antzinako zaindariak gara, Lenca herrian, gainera, ibaiak defendatzeko bizia hainbat modutara ematea, gizakiaren eta planeta honen onurarako bizia ematea dela erakusten diguten nesken espirituek babesten gaituzte».

Berta Cáceres,

Goldman Ingurumen Saria onartzeko hitzaldia

Lenca herri indigenaren eskubideak defendatzeagatik 2015. urtean hil zuten Hondurasko Berta Cáceres aktibistaren hitz hauek oso argi islatzen dute ingurumen-gatazkak gertatzen diren oinarri filosofikoa, ez Hondurasen bakarrik; Latinoamerika osoan ere bai.

Latinoamerikako herri indigenen mundu-ikuskeretan, natura eta gizakia (gainerako izaki bizidunak barne) osotasun integratu baten barruan daude. Ama Lurraren barruan dauden pertsonak dira, eta ez alderantziz.

Kulturen sortze-mitoen arabera, herri indigenen jatorria elementuekin (lurra, airea, ura...) lotuta dago, eta askotan, beren espiritualtasunaren leku berezian daude. Esaterako, Popol Vuh, k'iche' herri maiaren (gaur egungo Guatemala) narrazio mitikoak biltzen dituen testuak, artoan kokatzen du gizakien jatorria, jainkoek gorputzari forma emateko erabili zutelako, beste material batzuk, hala nola lokatza eta zura, baztertu eta gero. Artoaren nekazaritza-zikloak, beraz, sakratuak ziren herri honetarako, eta bere bizitza horien inguruan zen.

Kolonaurreko herri eta zibilizazio desberdinen antzinako mitologiak ez datoz bat, eta asko, ahoz igorri zirenez, galdu ziren edo mitologia kristauaren beste elementu batzuekin nahastu ziren Espainiako konkistan.

Hala ere, azken hamarkadetan mugimendu indigenak suspertu direnez, tradizio horien balioa aldarrikatzeaz gain, eskaera politikoak ere bideratu dira. Ekuadorren eta Bolivian, esaterako, "Sumak Kawsay" adierazpen kitxua edo "Suma Qamaña" aymara adierazpena "bizitza osotasunean" gisa itzul litezke, eta eginkizun garrantzitsua izan dute goi-ordokiko herri indigenen nortasunak eta eskubideak aldarrikatzean. Badaude ideia bereko beste aldagai batzuk Latinoamerikako beste herri indigena batzuetan, normalean "bizimodu on" indigenaren nozio orokorrekin lotzen direnak.

"Bizimodu onaren" ideia nagusiak harreman pertsonaletan, familiarretan eta ingurukoekin izaten direnetan harmonia bilatzen duen munduan dagoen izateko moduari egiten dio erreferentzia. Nahikotasun pertsonal eta kolektiboarekin lotuta dago, betiere ingurune naturalarekin orekan egonda (adibidez, "naturatik beharrezkoa dena bakarrik hartzea", "kendu geniona itzultzea, ahal den neurrian", "bere bizitza-iturriak zaintzea" eta abar).

Garapen kapitalistak ezartzen dituen naturaren tresnazko ikusmoldeen aurka dagoen ikuspegia da, izan ere, haren aldaerek lehengaien ustiapenari lehentasuna ematen diote hazkunde ekonomikoa lortzeko. Hondurasko eta gainerako Latinoamerikako gizarte- eta ingurumen-gatazka gehienak "bizimodu onaren" eta natura zaintzearen esanahiaren inguruko ikuspegi desberdin horien ondorioz sortzen dira, eta herri indigenei aurretik kontsultatzeko eskubidea ukatzen zaienean lehertzen dira. Azken hori bilduma honen 18. fitxan landuko dugu. Oraingoz, zuretzat "bizimodu onak" duen esanahiari buruzko gogoeta egitea eskatuko dizugu fitxa honekin.

JARDUERA PROPOSAMENA

TALDEKA EGIN: ZER DA ZURETZAT BIZIMODU ONA?

Helburua: Bizitzan baloratzen ditugun elementuei buruzko (materialak eta ez-materialak) gogoeta egitea eta gure bizimoduen eta naturaren ustiapenaren artean dagoen lotura azaltzea. "Bizimodu onaren" ikuskera indigenen aurrean interesa agertzea eta horren berri ematea.

Materialak: Papelegrafo bat edo kartoi meheak, errotuladoreak edo margoak.

Iraupena: Ordubete edo ordubete eta erdi.

Garapena: Banatu taldea binaka eta eskatu bikote bakoitzari bere bizitzan ezinbestekotzat hartzen dituzten 5 elementu aurkitzea. Galderak ez badie ezer iradokitzen, galdetu zer eramango luketen uharte bakarti batera.

Kontua da aintzat hartzeko moduko ekintzak (esaterako, biolina jotzea edo bizikletaz ibiltzea) edo egoerak (ongi elikatuta egotea, gaixotasunik ez izatea) identifikatzea. Hasieran komeni da erantzuna adibideekin ez baldintzatzea, libreki aukera dezaten.

Bikote guztiek zerrenda egindakoan, antolatu talde handiagoak (4, 6 edo 8 pertsonakoak, taldearen tamainaren arabera), eta eskatu emaitzak aurkeztea eta 5 elementuak berriro erabakitzea. Hori egindakoan errepikatu ariketa gelako ikasle guztiekin, taldeek lortutako emaitzak azalduz eta berriro adostera behartuz.

Zer atera da erantzunetan?

Gauza materialak dira ala ez?

Bostelementuhoriezgozatzeko, zermotatakoharremanabehar dugu gure inguruarekin?

Munduiraukorkorbatekin bateragarriak dira? Zerikasdezakegu bizimodu on indigenatik?

BIZIMODU ONARI BURUZ GEHIAGO JAKITEKO BALIABIDEAK

- Web-orria <https://ecoosfera.com/2017/10/buen-vivir-culturas-indigenas-latinoamerica-lecciones/>
- Bizimodu onaren bideoa, Alfredo Riverarena
<https://vimeo.com/31751129>
- Erdialdeko Amerikako Batzorde Indigenare Web-orria: <http://consejocica.org/vivir>
- Online Artikulua François Houtart, "Sumak Kawsayren kontzeptua eta gizakien bizimodu onarekin duen lotura" <https://www.alainet.org/es/active/47004>
- Liburua VVAA (2008), "Hacia el buen vivir: experiencias de gestión indígena en Centro América, Colombia, Costa Rica, Ecuador y Guatemala"
Hegoak argitaratutakoa: <http://www.dhl.hegoa.ehu.es/recursos/734>

-en proiektu bat

lortzeagatik

Finantzatuta

AURRETIK GALDETZEKO ESKUBIDEA HONDURASEN

Berriki egindako txostenean, Honduras lurra eta ingurumena babesteko lekuri arriskutsuena dela zioen Global Witness GKEk¹. Bere ikerketaren arabera, 2009ko estatu-kolpetik 2017ko urtarrilera arte aktibisten 123 hilketa eta hainbat mehatxu, eraso eta ausazko kartzelaratzeko egiaztatu dira. Pertsona arruntak dira, askotan indigenak, landa-erkidegokoak, historikoki Estatuak baztertu dituenak. Horrez gain, enpresa handiek oso gustukoak dituzten lurretan bizi dira, aberastasun naturalengatik eta han dauden lehengaiengatik.

Azken hamarkadetan hainbat proiektu eta megaproiektu esleitu dira Hondurasen kontrolrik gabe, elite politiko eta ekonomikoaren arteko ustelkeria eta babesarengatik batik bat. Oso gutxitan ematen zaie erkidegoei informazio egokia, eta ez zaie kontsultatzen bizi diren lurra erabileraren gainean. Horrek eztabaida handiak sortzen ditu, aktibisten bizitza arriskuan jartzeko eta inbertsioak berak ere arriskuan jar ditzake.

Herri indigenek aurretik libreki eta informazioa emanez kontsultatzeko duten eskubidea 169 Konbentzioan jasotzen da, Lanaren Nazioarteko Erakundeak 1989. urtean onartu zuena. Gaur egun, 22 herrialdek berretsi dute, horien artean Hondurasek, 1995. urtean sinatu zuena. Hala ere, Hondurasen kasuan, gobernuen borondate politiko faltaren ondorioz, behin eta berriro ez da bete aurretik kontsultatzeko eskubidea. Horrek, hainbat ingurumen-gatazka eragin ditu.

Zer ezartzen du 169 hitzarmenak? Politika orokorrean, aplikatzeko irizpide batzuk eskaintzen ditu, "herri indigena" gisa nor har daitezkeen ezartzeko (1. art.), eta gobernuak, eragindako erkidegoek parte hartuz, kontsulta koordinatu behar dutela ezartzen du (2. art.). Horrela, edozein hertsadura saihesten da eta funtsezko eskubideak errespetatzen dira (3. eta 4. art.).

Prozedurazko alderdiei buruz 5., 6. eta 7. artikuluek aritzen dira, hala nola herri indigenek bere erakunde tradizionalen bidez (komunak, batzordeak, buruzagiak eta abar) kontsultatzeko duten eskubidea; proiektuaren eraginei buruzko eragin-azterketak egitea; eta bizi diren lurraldeen ingurumena babestea eta zaintzea.

Bestalde, 8., 9. eta 10. artikuluek herri indigenen eta tribuen inguruabar bereziak aitortzen dituzte, eta haien kultura tradizionalak errespetatu behar direla ezartzen da, betiere sistema juridiko nazionalarekin bateragarriak badira. Horrez gain, beste lau art. ere barne hartzen ditu hitzarmenak: herri indigenen lurra erabileraren gaineko eskubidea; enplegua eta lanbide-prestakuntza; segurtasuna eta osasuna eta hezkuntza.

Hondurasko gaur egungo gobernuak aurretiko kontsultari buruzko Lege bat izapidetzen ari da 169 konbentzioa aplikatu dadin. Erakunde indigenek uste dute lege horrek enpresei lurraldean sartzeko aukera emango diela, aurretik kontsultatzeko eskubidearen okerreko interpretazioa eginez, beraz ez dute ekimen horren alde egin.

¹ <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/environmental-activists/honduras-el-pa%C3%ADs-peligroso-del-mundo-para-el-activismo-ambiental/> [azken kontsulta: 2018/10/10]

JARDUERA PROPOSAMENA

LEKUZ ERAMANGO ZAITUZTE: ZER EGINGO ZENUKE ZUK HAIEN LEKUAN?

Helburua: Herri indigenek aurretik librekin eta informazioa emanez kontsultatzeko duten eskubidea ezagutzea, eta ingurumen-gatazkek eragiten dituzten dinamiken berri izatea. Eremu publikoko erabakiek, eragindako pertsonen esandakoa kontuan hartzeak duen garrantziari buruz hausnarketa egitea.

Materialak: Internetarako sarbidea duen ordenagailua eta proiektagailua.

Iraupena: 1 ordu eta 45 minutu.

Garapena: Lehen zatia 30-40 min. Irakurri fitxa honen aurkezpena, eta imajinatu jakinarazpen hau zuen gelara heltzen dela:

Ikasle horiek,

Honen bidez jakinarazten dizuet, X01234 espedientearen arabera, ikastetxea dagoen lursaila Minerales Brillantes S.A. enpresari eman zaiola prospekzio-lanak egiteko.

Mineralak aurkitzen baditu eta ustiapen-fasera igarotzen bada, enpresak birkokapen plan bat ere jasotzen du. Baliabideak mugatuak direnez, banaketa hau egitea proposatzen dugu:

Taldeko pertsonen herena hemendik 27 km-ra dagoen beste leku batera eramango da, Hiri Gorri, patiorik eta edateko urik ez duen ikastetxe batera. Enpresak hitzematzen du hilero ur-tanga bat eramango duela eta ikasle bakoitzari bost mila euro emango dizkiola kalte-ordain gisa.

Beste herena Hiri Zuri-n kokatuko da, hemendik 2 kilometrorara, kanpoko patioa, kiroldegia eta wifi duen ikastetxe batean. Haiei 100 euroko kalte-ordaina emango zaie.

40 minutu dituzue bi taldeak osatzeko. Ez bazarete ados jartzten epe horretan, ez da egongo onurarik inorentzat, baina ikastetxea utzi beharko duzue.

Adeitasunez

Sin.: Meatzteen Ministerioa

Sin.: Minerales Brillantes SA

Zer atera da negoziazioetan?

Eskaintza onartu dute?

Nola sentitu dira?

Zer estrategia erabili du enpresak?

Nola erantzun dute?

Helburua da erabakitze-prozesuen eta aurretik libreki eta informazioa emanez kontsultatzeak duen garrantziaren inguruan gogoeta egitea. Herri indigenek egunero egin behar diete aurre horrelako egoerei. Kasu horietan, jakinarazpena berandu heltzen da, ezin dut ezer erabaki: aukera txar baten eta okerragoa den beste baten artean aukeratu behar dute. Enpresak, eragindako erkidegoekin bereiz negoziatzen du, banatzeko eta proiektua aurrera ateratzeko, onartzen dutenen laguntzari esker.

Lehen zatia 30-40 min. Baliabideen atalean iradokitzen ditugun bi bideoak jar ditzakezu. 169 konbentzioaren 1-8 artikulua irakurtzea ere eska dezakezu, herri indigenek aurretik libreki eta informazioa emanez kontsulta egiteko duten eskubidea ezagut dezaten. Ongi egongo litzateke saioa amaitzeko, negoziatzerako orduan, eragindako erkidegoen ikuspegitik, beraientzat zer alderdi diren garrantzitsu identifikatzea (batasuna diskurtsoan, lerro gorriak finkatzea, ezetz esateko aukera, beste eragile batzuekin bat egitea, eta abar).

INFORMAZIOA HANDITZEKO BALIABIDEAK

- ▶ Bideoa “169 konbentzioa eta kontsulta: ohiko galderak”, OIT (2016), (6:22 min.)
<https://www.youtube.com/watch?v=HYvXbkGTi40>

- ▶ Bideoa “Honduras: herri indigenek 169 hitzamenaren urratzea salatu dute” (2:08 min)
TeleSur https://www.youtube.com/watch?v=8_rHP5Wq2Yo

- 🌐 Web-orria OITren herri indigena eta tribalei buruzko 169 konbentzioa,
https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@normes/documents/publication/wcms_1182.pdf

- 🌐 Bloga Organización Fraternal Negra Hondureña (OFRANEH), “Honduras: JOHren Gobernuak ezarri nahi duen kontsulta lege kaltegarria”
<https://ofraneh.wordpress.com/2018/05/24/honduras-nociva-version-de-ley-de-consulta-pretende-imponer-el-ejecutivo/>

ALBOAN

-en proiektu bat

lortzeagatik

GARAPENERAKO
LANKIDETZAREN
EUSKAL AGENTZIA

AGENCIA VASCA DE
COOPERACION PARA
EL DESARROLLO

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

Finantzatuta